

Az örökváltság centenáriumi ünnepsége Nyíregyházán 1924-ben



Készítette: dr. Aranyos Tibor József

Nyíregyháza, 2019

Tartalomjegyzék

Előszó	2
Az ünnepségek előkészületei.....	3
A centenáriumi ünnepségek	9
Az ünnepségek visszhangja, értékelése.....	27
Mellékletek.....	33

Előszó

Az 1803-as és az 1824-es esztendőik kiemelkedő fontosságú évszámok Nyíregyháza életében. 1803-ban ugyanis a város lakossága esedező levelet írt gróf Károlyi Józsefhez és a Dessewffy-család ezen időszaki fejéhez, báró Dessewffy Sámuelhez, melyben kérték őket, hogy járuljanak hozzá az úrbéri megváltáshoz. Dessewffy Sámuel báró megértette a város szorgalmas lakosságának óhaját, és 1803. december 1-én, Fintán létrejött a szerződés, amely Nyíregyháza város és határának a Dessewffy-család tagjait megillető birtokrészét a város lakosságának örökidőkre megmásíthatatlanul eladja, átruházza és átszarmaztatja. A nyíregyháziak álma két évtizeddel később vált teljessé, amikor a lakosok pénzen megváltották magukat a Károlyi családtól is. A szerződést 1824. szeptember 13-án Benkő István főbíró kötötte meg Pesten, a királyi táblán Szögyényi Lajos personalis előtt. Ezt követően a város egyre inkább virágzásnak indult, új városháza és kórház épült, iskolák létesültek, a közeli Sóstón fürdő és vendéglő üzemelt.

Az örökváltság száz éves jubileuma alkalmából, 1924-ben nagyszabású és látványos rendezvénysorozat vette kezdetét a városban. A tanulmány ennek a jeles eseménynek és az azt megelőző előkészületeknek a bemutatására fókuszál, amely elsősorban a Nyírvidék című folyóirat beszámolóira, és egyéb korabeli sajtószemelvényekre támaszkodik.

Az ünnepek előkészületei

Az örökváltság százéves évfordulóját nagyszabású kiállítással szeretne volna megünnepelni Nyíregyháza városi vezetése. A képviselőtestület már évekkal a centenáriumi év előtt egyhangúan elfogadta Imre János képviselőtestületi tag indítványát, hogy a város teljes szabadságát biztosító örökváltság százéves jubileumát méltóképpen ünnepelje meg, és minden évben bizonyos összeget különítsen el a költségvetésben a centenáriumi ünnep kiadásainak fedezésére. Az impozáns kiállítással a városvezetés meg szeretne volna mutatni az ide látogatóknak, hogy a város milyen gazdasági, ipari, kereskedelmi, kulturális, közigazgatási fejlődésen ment keresztül száz esztendő alatt.

A helyi napilapok közül a Nyírvidék című folyóirat már a centenáriumi év megelőző évben egyre terjedelmesebb cikkekben tájékoztatta a lakosságot a szervezési munkálatokról és az előzetes programról. Szohor Pál városi főjegyző a Nyírvidék 1923. szeptemberi 23-ai számában hosszasan foglalkozott az örökváltság témájával és kihangsúlyozta annak jelentőségét. Véleménye szerint *„a történelmi múlt és a hagyományok tisztelete mellett megbecsülhetetlen nevelő hatása is lesz az ünnepségnek — példát mutatva az ifjúságnak, miként kell gyenge emberi alkotás kereteiből virágzó, életképes várossá fejlődni ki”*.¹

A történelmi kiállítást a Korona Szálló dísztermébe tervezték, melynek előkészítésére bizottság alakult. A bizottság felszólította az egyházakat és a város régebbi családait, hogy a birtokukban lévő régi bútorokat, amelyek Nyíregyházán készültek, képeket, rajzokat, fényképeket, metszeteket, fegyvereket és különböző eszközöket, újságokat, könyveket, amelyek a város fejlődésének egy-egy főbb életmozzanatának dokumentumai, ajánlják fel a kiállítás céljaira. A gyűjtés anyagául szolgált továbbá a Nyíregyházán született írók, művészek munkái, előadások, ünnepélyek plakátjai, programja, régi színlapok, néprajzi tárgyak, céhládák, boltablák, címerek, egyházi tárgyak, zászlók, emléktárgyak, melyek a városhoz köthetők. A beérkező anyagokat a képviselőtestület által kijelölt szakbizottság osztályozta, illetve besorozta.^{2; 3}

A centenáriumi alkalmából készült el Nyíregyháza város XV. századbéli határának térképe a mérnöki hivatalban. A hivatal munkatársai a levéltárban lévő Hunyadiak-korabeli okiratok alapján rekonstruálták Nyíregyháza 1471. évbéli határát, megrajzolták a régi határ pontos térképét, és az ősi oklevél alapján feltüntették rajta a határterület egyes részeinek a Hunyadiak

¹ Nyírvidék, 1923. szeptember 23., XLIV. évf. 215. szám

² Uo.

³ Nyírvidék, 1923. október 4., XLIV. évf. 224. szám

korabeli elnevezéseit is. A mérnöki hivatal emellett azt is összeírta, hogy a múltban melyik évben hány ház épült Nyíregyházán 1870-től kezdve, valamint milyen volt a város vasúti-, teher-, és személyforgalma, továbbá postájának forgalma. Érdekességként említik, és a városnak a haladás iránt tanúsított elkötelezettségét jelzi, hogy Nyíregyháza már 1839-ben Széchenyiről nevezte el egyik utcáját.⁴

Nyíregyháza jubileumi ünnepével kapcsolatban egy könyv kibocsátásáról is határoztak a városvezetők „Nyíregyháza az örökváltság századik évében” címmel, melyben feltárják Nyíregyháza múltját és akkori állapotát. A könyv szerkesztésével Szohor Pál városi főjegyzőt bízták meg, aki Apponyi Albert grófot, a város díszpolgárát kérte fel arra, hogy a jubileumi műhöz előszót írjon (lásd Mellékletek). Krúdy Gyulához, a város nagy írójához pedig azzal a kérelemmel fordult, hogy a jubileumi monográfiában írja meg nyíregyházi emlékeit.⁵

Márciusra már egyre nagyobb méreteket öltött a szeptemberi jubileumi ünnepségekre való előkészület, amely kiterjedt a város lakosságának néprajzát feltüntető tárgyakra is. A néprajzi kiállítás tárgyainak gyűjtésére vonatkozóan a városi tanács egy útmutatót adott ki, és felkérte a város múltja iránt fogékony lakosságot, iskolákat, egyházakat, hogy a gyűjtés munkájában legyenek a város tanácsának segítségére, s a gyűjtött tárgyakat a városi mérnöki hivatalba szíveskedjenek beadni.⁶

Az ünnepség első részletes programja a Nyírvidék 1924. április 17-i számában jelent meg, melyet Dr. Bencs Kálmán polgármester irányításával, Szohor Pál főjegyző és Kardos István kultúr tanácsnok terjesztett a tanács elé, majd a képviselőtestületi közgyűlés határozatként fogadta el a gazdag programot. Az ünnepi közgyűlés rendezésével a polgármester dr. Szentpétery Endre tanácsnokot bízta meg.

A tervezet szerint az ünnepség 1924. szeptember 13-án, szombaton délután három órakor a városháza nagytermében ünnepélyes díszközgyűléssel kezdődik. Erre a díszközgyűlésre a város meghívja a királyi kormányt, külön a belügyminisztert, mint Nyíregyháza nemzetgyűlési képviselőjét, az összes törvényhatóságot, a városokat, a képviselőtestület tagjait, a közhivatalok és intézetek vezetőit. A díszközgyűlésen az elnöki megnyitót dr. Bencs Kálmán polgármester mondja. Ezután Szohor Pál főjegyző ismerteti az örökváltság történetét. Ezt követi Rakovszky Iván belügyminiszter felszólalása, majd az ünnepi beszéd, amelyet a képviselőtestület egyik legtekintélyesebb tagja fog mondani. Az ünnepi beszéd után a kormány képviselőjének, a

⁴ Nyírvidék, 1924. február 16., XLV. évf. 39. szám

⁵ Nyírvidék, 1924. február 20., XLV. évf. 42. szám

⁶ Nyírvidék, 1924. március 9., XLV. évf. 53. szám

törvényhatóságok, városok küldötteinek rövid felszólalása következik, majd a Himnusz, amellyel a városi dalárda bezárja a díszközgyűlést.

Szeptember 13-án, szombaton este nyolc órakor a Korona Szálló dísztermében ünnepi hangverseny lesz, amelynek programját a város kultúrtaácsnoka a Bessenyei Körrel együttesen dolgoz ki. A hangverseny a tervek szerint ünnepi órával kezdődik.

Szeptember 14-én, vasárnap ünnepi istentiszteletek lesznek a helybeli egyházak templomaiban. Az istentiszteleten részt vesznek a városi tanács és képviselőtestület tagjai és a vendégek. A tervezet szerint a római katolikus templomban délelőtt kilenc órakor lesz az istentisztelet. Ugyanezen a napon délelőtt fél tizenegykor nyílik meg a város történelmi kiállítása az ágostai evangélikus központi iskola nagytermében. A kiállítást Szabolcs vármegye főispánja fogja megnyitni. Vasárnap délben pedig ünnepi ebéd lesz a Korona nagytermében.

Áprilisa napvilágot látott az örökváltság ünnepére készített emlékkönyv tartalma és beosztása, mely a következő: Előszó: írta gróf Apponyi Albert, Nyíregyháza város díszpolgára. — Nyíregyházi emlékek: írta Krúdy Gyula. — A város területének geológiai és őskori ismertetése: írta dr. Nagy Jenő tanár. — A tanyai települések története: írta dr. Simkó Gyula soproni főgimnáziumi tanár. — A régi nyíregyházi templom, írta: Kiss Lajos, a Szabolcs megyei Jósa András Múzeum igazgatója, Nyíregyháza város története, írta: Szohor Pál városi főjegyző. Ezután „A mai Nyíregyháza” címen a város mindenoldalú leírása következik, mint például: a terület és népesség, mezőgazdaság, Sóstó, Nyírvízszabályozó, ipar, kereskedelem, közigazgatás, igazságszolgáltatás, pénzügyi közigazgatás, az egyházak népességük szerint, iskolák, közművelődési intézmények, egyesületek, jótékonyosság, szociálpolitika, egészségügy, az irodalom és művészet Nyíregyházán.⁷

A városi tanács felhívást intézett a kereskedők és iparosok részére, akik június 30-ig bezárólag hirdetésekkel helyezhetnek el az emlékkönyvben, mely a Jóba Elek Könyvnyomdájában kerül nyomtatásra ötszáz darab számozott példányban.⁸

A szervezők az idegenforgalom fellendülését várták a sokszínű programtól, és hatalmas tömeg érkezésére számítottak az ország minden pontjáról. A tíz napig tartó jubiláris ünnepségek keretében ünnepelte az Ipartestület fennállásának negyven éves jubileumát, a tűzoltók ötven éves, a mentők tíz éves fennállási jubileumukat. A centenáriumi héten tartották az ország polgármesterei a kongresszusukat, valamint a Tiszai evangélikus egyházkerület éves közgyűlését Nyíregyházán. Emellett országos állatvásár, lóverseny, illetve az ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi élettel kapcsolatos kiállítások várták az érdeklődőket. Ennek a

⁷ Nyírvidék, 1924. április 17., XLV. évf. 90. szám

⁸ Nyírvidék, 1924. június 6., XLV. évf. 129. szám

nagyszabású idegenforgalomnak a gördülékeny lebonyolítása miatt értekezletet tartottak a városházán és arra a következtetésre jutottak, hogy a város lakosságának támogatása nélkül az elszállásolás problémája semmiképp nem oldható meg. Ezért kérték a lakosságot, hogy ajánlják fel szabad lakórészeiket a jubiláris ünnepségen résztvevő vendégek elszállásolására.⁹ Ekkor merült fel egy ötszáz házat magában foglaló tisztviselő-telep létesítése is a város határában, mely enyhítheti a lakáskérdés problémáját.¹⁰

A Szabolcs vármegyei Bessenyei Kör 1924. évi június 18-án, szerdán délután öt órakor a vármegyeháza dísztermében ünnepi ülést tartott, ahol Szobor Pál, Nyíregyháza város főjegyzője a régi Nyíregyházáról tartott előadást.¹¹

Július 20-án, vasárnap délelőtt tizenegy órai kezdettel értekezletet tartott az Ipartestület a városháza nagytermében, melyen a testület minden tagja részt vett. Az értekezleten megjelent Szohor Pál városi főjegyző, a jubiláris ünnepségek főrendezője is, hogy tájékoztassa az iparosságot a centenáriumi ünnepségek jelentőségéről, valamint az ezzel kapcsolatos teendőkről. A főjegyző miután ismertette a város történetét, felkérte az iparosságot, hogy tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy az ünnepségek és az ipari kiállítás soha el nem múló, maradandó emlékeket hagyjon az idelátogatókban. Ennek elősegítésében bizalmát fejezte ki a város ipari társadalmának sokszor tapasztalt jóindulatában és áldozatkészségében. Az értekezlet végén az elnök köszönetet mondott a főjegyzőnek az előadásáért és biztosította, hogy az ipartestület tagjai mindent elkövetnek, hogy az ünnepségek minél jobban sikerüljenek.¹²

A centenáriumi ünnepség végleges programját a Nyírvidék 1924. augusztus 24-ei és szeptember 12-ei számában olvashatjuk (lásd Mellékletek).¹³ Emellett szinte minden fővárosi és vidéki lap tájékoztatta olvasóit a nyíregyházi ünnepségekről.^{14; 15; 16; 17}

A városvezetés elhatározta, hogy megörökítteti Nyíregyháza város akkori jelenét a jövő nemzedékeinek számára, ezért filmfelvételeket készít, amelyeket időnként be fog mutattatni a Városi Színházban. Filmfelvételek készültek többek között a nyíregyházi utcákról, terekről, közintézményekről, középületekről, szobrokról, házakról és családokról. Eközben elkezdték egy kiállítási katalógus készítését is. Az emléktárgyak kiállítóit kérték, hogy a kiállításra szánt

⁹ Nyírvidék, 1924. június 21., XLV. évf. 140. szám

¹⁰ Nyírvidék, 1924. március 14., XLV. évf. 62. szám

¹¹ Uo.

¹² Nyírvidék, 1924. július 22., XLV. évf. 166. szám

¹³ Nyírvidék, 1924. augusztus 24., XLV. évf. 193. szám

¹⁴ Körösvidek, 1924. szeptember 2., V. évf. 200. szám

¹⁵ Felső-Szabolcs, 1924. szeptember 4., V. évf., 27. szám

¹⁶ Napi Hírek, 1924. szeptember 12., Magyar Távirati Iroda (<https://library.hungaricana.hu>)

¹⁷ Pesti Napló, 1924. szeptember 13., 75. évf., 190. szám

tárgyakat jelentsék be a katalógusba való felvétel céljából. Emellett képeslapok is készültek a jubileumra és a kiállításra.

A kiállítás rendezősége értesítette a vidéki lakosságot, hogy a Nyíregyháza Vidéki Kisvasutakon féláron utazhatnak a kiállítás megtekintésére. A kedvezmény igénybevételére szolgáló igazolványokat a városháza kiállítási irodájában lehetett átvenni.

A rendezőség a centenáriumi ünnepek alkalmából meg akarta örökíteni a háborúban elesett vagy eltűnt hősök neveit is, ezért felhívást intézett a hősi halottak vagy eltűntek hozzátartozóihoz, hogy a világháborúban elesett vagy eltűnt hősök neveit szóban, személyesen, vagy levelezőlap útján írásban jelentsék be a Városházán Nagy Elek műszaki tanácsosnál.¹⁸

A nyíregyházi polgárság is szorgos munkával készült az örökváltság 100. évfordulójának megünneplésére. Lázás, alkotó munkával igyekeztek minél értékesebbé, impozánsabbá, az egyes mezőgazdasági ipari és kereskedelmi ágakban minél inkább kiterjedtebbé tenni a kiállítást. Egyrészt meg akarták mutatni az egész országnak, hogy mit teremtett Nyíregyháza város népének szorgalmas munkája a száz éve megváltott sivár homokból, másrészt, hogy a sikeres kiállítás megjelölje a következő száz évnek az útját az új munka, fejlődés és haladás jegyében. Közölték a kiállítás mezőgazdasági csoportjában résztvevők névsorát, mint például a Bóni gazdaság, a Nyírség Mezőgazdasági Részvénytársaság, a Debreceni Gazdasági Akadémia, gróf Majláth József uradalom, Szabolcsvármegyei Vitézi Szék, Kisvárdai járás gazdasága, gróf Desseffy Aurél, a tuzséri Odescalchi uradalom, vagy a Dohánybevéltő hivatala.¹⁹

Az örökváltság száz esztendő évfordulójával esett egybe Nyíregyháza nagynevű írójának, Krúdy Gyulának huszonöt éves írói jubileuma. Ez alkalomból az előkelő irodalmi vállalat, az Athenaeum a kiváló író tíz legszebb regényéből adott ki egy sorozatot.²⁰

A centenáriumi ünnepségre érkező vendégek teljes névsorát a Nyírvidék 1924. szeptember 11-ei száma közölte, melyből kiderül, hogy az ország minden pontjáról jöttek látogatók, hogy jelenlétükkel megtiszteljék a kiállítást. Többek között polgármesterek, jegyzők, a törvényhatóságok képviselői, miniszterek, államtitkárok, egyházi vezetők, művészek, kamarai igazgatók, egyetemek tanárok, iskolaigazgatók, és a sajtó munkatársai.

A kiállítás megörökítése céljából a Magyar Filmiroda Rt. budapesti központja felajánlotta a város és a kiállítás vezetőségének, hogy a kiállítókról filmfelvételt készít, amely az illető kiállító tulajdonát fogja képezni. Ezenkívül pedig a jubileumi film be fogja járni a Magyar Filmiroda

¹⁸ Nyírvidék, 1924. augusztus 30., XLV. évf. 198. szám

¹⁹ Uo.

²⁰ Nyírvidék, 1924. szeptember 2., XLV. évf. 200. szám

összeköttetései révén az egész országot, sőt a külföldet is. Filmfelvétel készíttetésére a magánembereknek, családoknak, testületeknek és társaságoknak is lehetősége nyílt.²¹

A Kereskedők és Gazdák Körének vezetősége közölte a város kereskedőivel, hogy a városi tanács határozata alapján, a centenáriumi héten, a város területén lévő üzletek hétköznaponként este nyolc óráig, a vásárt megelőző és 21-ére eső vasárnapokon délig tarthatók nyitva. A vezetőség továbbá felkérte a kereskedőket, hogy az ősök emlékének áldozva szeptember 13-án, szombaton délután három és öt óra között, a díszközgyűlés időtartama alatt, az üzlethelyiségeiket tartsák zárva.

Moravszky Ferenc igazgató felhívta az evangélikus Kossuth főgimnázium városban tartózkodó növendékei figyelmét, hogy szeptember 13-án, szombaton délután fél háromkor a főgimnázium udvarán gyülekezzenek, ahonnan elvonulnak az evangélikus templomba a város ünnepi díszközgyűlésére.

Az egyházak vezetői felhívást intéztek híveikhez a centenáriumi ünnepek alkalmából tartandó istentiszteletekre. A zsidó hitközösség tájékoztatta híveit, hogy a zsidó templomban vasárnap délelőtt kilenc órakor hálaadó istentisztelet tart. Paulik János evangélikus lelkész meghívta híveit a szeptember 14-én, vasárnap délelőtt az evangélikus templomban lévő hálaadó istentiszteletre és a reggel fél nyolc órakor kezdődő népies magyar istentiszteletre. Meghívta ugyancsak az érdeklődőket a vasárnap délután hat órakor az evangélikus templomban az Evangélikus Leányegylet rendezésében tartandó vallásos estélyre, valamint a kedden este hat órakor a Tisza-kerület rendezésében tartandó gyámintézeti istentiszteletre.²²

Az előzőek alapján tehát megállapítható, hogy a szervezők mindent megtettek a kiállítás sikeres lebonyolítása érdekében, melyben a város és a megye lakossága szintén elkötelezett volt. Szorgos munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy az ünnepség programja minél sokszínűbb és minél impozánsabb legyen, elkápráztatva ezzel az egész országból a városba érkező vendégeket.

²¹ Nyírvidék, 1924. szeptember 11., XLV. évf. 207. szám

²² Nyírvidék, 1924. szeptember 12., XLV. évf. 208. szám

A centenáriumi ünnepek

A centenáriumi ünnepség nyitónapjának eseményeiről a Nyírvidék, valamint a Pesti Napló 1924. szeptember 14-ei száma tudósít. Emellett a Nyírvidék ünnepi számában hosszú oldalakon keresztül olvashatók a centenárium alkalmából a város vezető társadalma és az előkelő vendégek által írt üdvözlések, megemlékezések, melyek az örökváltság témája mellett bemutatják a város történelmét is.

Nyíregyháza város képviselőtestülete az örökváltság százéves fordulója alkalmából 1924. szeptember 13-án, szombat délután három órakor ünnepi díszközgyűlést tartott az evangélikus templomban dr. Bencs Kálmán polgármester elnöklésével. Már jóval a megnyitó előtt színültig megtelt az evangélikus templom gyönyörű három hajója és karzata a nagyszámú közönséggel. A földszinten a fővárosi és vidéki vendégek, újságírók, notabilitások, a hadsereg képviselői tartózkodtak, a karzaton pedig a helyi iskolák tanulói helyezkedtek el. A díszközgyűlésen részt vettek az alispánokkal és a polgármesterekkel érkezett színes díszöltözötű hajdúk is, ami az egész gyűlésnek festői hatást keltett. Egy díszbe öltözött hajdú tartotta a város zászlaját is az oltárkerítés mellett. Pár perccel három óra után érkezett meg Rakovszky Iván belügyminiszter, dr. Kállay Miklós főispán, Geduly Henrik evangélikus püspök, Mikecz István alispán és dr. Bencs Kálmán polgármester, akik valamennyien az oltárkerítés mellett felállított asztalnál foglaltak helyet. A teljes templom villanyfényben úszott, az oltár piros plüss asztalán vaskos gyertyarudak égtek.

Az ünnepségen megjelentek többek között a főváros kiküldöttei dr. Sipőcz Jenő polgármester vezetésével, a vármegye alispánjai, a nagyobb városok polgármesterei, a Desseffy és Károlyi grófi családok képviselői, dr. Ghyczy Tihamér kerületi rendőrfőkapitány, Szabolcs vármegye törvényhatósági bizottságának küldöttsége, a legtöbb vidéki intézmény képviselői, és a helybeli hatóságok, hivatalok vezetői.^{23; 24}

Az ünnepség kezdetén a Városi Dalegylet a magyar Hiszekegyet adta elő Jakab József karnagy vezetése alatt. Ezután dr. Bencs Kálmán polgármester a következő szavakkal nyitotta meg a közgyűlést:

„Mélyen tisztelt ünnepi díszközgyűlés!

A magyar Hiszekegy imádságos szavai után, ünnepi érzéstől áthatva nyitom meg a városi képviselőtestület díszközgyűlését és indítványozom, hogy a jegyzőkönyv hitelesítésére Kovách

²³ Nyírvidék, 1924. szeptember 14., XLV. évf., 210. szám

²⁴ Pesti Napló, 1924. szeptember 14., 75. évf., 191. szám

*Elek dr., Ruttkay Gyula, jánosbokori Kovács András, Pisszer János és Baruch Arthur képviselőtestületi tag urakat küldje ki a közgyűlés!”*²⁵

Az indítvány egyhangú elfogadása után a polgármester a tanács részéről dr. Vietórisz István tisztifőügyészt jelölte ki a jegyzőkönyv hitelesítésére, majd így folytatta beszédét:

*„Ez az ünnepi közgyűlés örök emléke marad mindnyájunknak, mert ma 100 éve, 1824 szeptember 13-án írták alá Budapesten a Nyíregyháza örök megváltásáról szóló okiratot. Az akkori nyíregyházi polgárok szorgalmának és áldozatkészségének köszönhetjük azt, hogy az ő sírjaikon kinyílt virág ma egy gyönyörű várost lát a régi helyén, amelynek polgárai a mai nap ünnepi hangulatában való együttérzéssel letették ma délután munkaeszközeiket, hogy fohással forduljanak az Úristenhez, adja meg a segedelmét az új 100 esztendő virágzó fejlődéséhez.”*²⁶

Ezután a polgármester egyenként üdvözölte a megjelent vendégeket, akik személyes részvételükkel emelték az ünnepség színvonalát, majd üdvözölte a helyi hatóságokat, kiemelten Szabolcs vármegye törvényhatóságát, élükön dr. Kállay Miklós főispánnal és Mikecz István alispánnal. A polgármester üdvözölte Rakovszky Iván belügyminisztert, a kultusz, pénzügy és honvédelmi minisztériumok képviselőit, Rákosi Jenő főszerkesztőt, a Dessewffy és Károlyi családok képviselőit, dr. Sipőcz Jenő székesfővárosi polgármestert és a többi megjelentet. Bejelentette, hogy írásbeli üdvözlőt küldött az ünneplő város részére dr. Vass József miniszterelnök-helyettes, Apponyi Albert gróf, Szmrecsányi György egri érsek, az evangélikus egyház főfelügyelője, a tiszántúli református püspök és még sokan mások. A miniszterelnök-helyettes táviratát Szohor Pál főjegyző külön fel is olvasta. A polgármester ezután Vörösmarty Mihály szavaival fejezte be mélyreható beszédét: *„Lesz még egyszer ünnep a világon!”*^{27:28}

Ezt követően Szohor Pál főjegyző szónoklatát hallhatta a közönség az örökváltság, valamint a város száz éves történelmének érdekes részleteiről, melyek a Nyírvidék ünnepi számában is olvashatók.

A főjegyző beszéde után Rakovszky Iván belügyminiszter állt föl, és többek között a következőket mondta:

„Ha Nyíregyháza város örökváltságának történetén végigtekintek, 2 momentum ragadja meg a figyelmet. Az egyik az a történelmi tény, hogy 100 évvel ezelőtt, amikor a nyíregyházi lakosság képviselője átvette a megváltott földeket, meleg szeretettel és hálával emlékezett meg a főúri családról, mely a lakosságnak lehetővé tette a földhöz jutást. Ez a szívélyes kölcsönös

²⁵ Nyírvidék, 1924. szeptember 14., XLV. évf., 210. szám

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.

²⁸ Pesti Napló, 1924. szeptember 14., 75. évf., 191. szám

jó viszony kizár minden osztályellentétet, osztálygyűlöletet, amely rendesen ott keletkezik, ahol a törvényes jog nem az idők fejleményeként, hanem a jogos igények legázolásában jelentkezik.

A másik momentum az, hogy Nyíregyháza község lakosai szabadságot és függetlenséget szereztek. Hatalmas erőforrás ez annak, aki élni tud vele, de csapás arra, aki még nem érett rá és veszedelembé sodorja azt, aki morális alapokon nem áll. Nyíregyháza népe megmutatta, hogyan kell élni a szabadsággal! Ezeken a tradíciókon, ezeken a morális pillérekén építsék fel a következő század nagy munkáját, akkor siker és elismerés fogja fáradozásukat követni.”²⁹

A belügyminiszter nagy tapsal fogadott beszéde után Geduly Henrik evangélikus püspök, képviselőtestületi tag a következőképpen szólt:

„Úgy érzem, hogy a lelkem visszaszáll a múltba, azok közé, akik ma 100 esztendeje félbehagyva az őszi szántást, a műhelyek és íróasztalok munkáját, sötétkék vagy fekete ünneplő ruháikba öltözve, lázas izgalommal várták azt az órát, amikor a grófi család megbízottja átadhatja nekik a saját szájuktól elvont, hangyaszorgalommal megtakarított, valósággal összekuporgatott több százezernyi aranyforintok ellenében a föld szabad birtoklását, ami abban az időben a dolga után élő embernek valóságos nagykorúsítását jelentette. Mai pénzben 68 milliárdot tenne ki az az összeg, amit őseink örökváltság címén lefizettek. Hol van ettől a hatalmas áldozatkészségtől a mai idők önös haszonlesése és a köz iránt tanúsított közönyössége?”³⁰

A püspök ezután az országban uralkodó, Trianon okozta gyászos hangulatról tesz említést, majd a „*A tietek a jelen, a mienk a jövő.*” kijelentése után, zúgó taps kísérete mellett fejezte be szónoklatát.

A püspök beszéde után Somogyi Gyula királyi tanácsos, képviselőtestületi tag vette elsőként a bátorságot és emelkedett szólásra. Meghatott hangon hálát mondott az isteni gondviselésnek eddigi hathatós segítségéért, és az Isten további áldását és támogatását kérte Nyíregyháza városára és annak lakosságára.

Ezt követően Kovách Elek képviselőtestületi tag határozati javaslatot terjesztett elő, melynek kidolgozását a városi tanács vállalta. A javaslat célja, hogy pezsgőbb kulturális, ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági életet teremtsen a városban, mely által emlékezetessé váljon az örökváltság jubileumi ünnepe.

Az üdvözlések során elsőként Sipőcz Jenő, Budapest főpolgármestere szólalt fel, s üdvözölte a városi tanácsot és a város polgárait. Elsőként tolmácsolta a főváros szeretetét, majd üdvözölte a város közönségét úgy is, mint a városok kongresszusának elnöke. Véleménye szerint, ha

²⁹ Nyírvidék, 1924. szeptember 14., XLV. évf., 210. szám

³⁰ Uo.

minden város azzal az erővel és kitartással dolgozna, mint Nyíregyháza, akkor rövid időnek kellene eltelnie, hogy az elszakított városokkal együtt lehetne ünnepet ülni.

Ezután Mikecz István alispán Szabolcs vármegye törvényhatóságának üdvözetét tolmácsolta, Bernát István pedig Zemplén vármegye üdvözetét hozta el Nyíregyháza városának. Szatmár és Bereg vármegyék, s végül Debrecen város üdvözetének elhangzása után dr. Bencs Kálmán polgármester berekesztette az ünnepi közgyűlést. Végül a közönség a Városi Dalegyüttel együtt elénekelte a himnuszt.^{31;32}

Eközben az evangélikus templom és elemi iskola közötti tér teljesen megtelt a már várakozó, és a templomból kivonuló közönséggel, hogy tanúi lehessenek a kiállítás megnyitásának. Röviddel a közgyűlés berekesztése után Rakovszky Iván belügyminiszter is megjelent az iskola erkélyén, akit Bodor Antal, a Faluszövetség igazgatója üdvözölt, majd felkért a kiállítás megnyitására. A belügyminiszter hosszasan válaszolt az igazgató üdvözlésére, majd visszapillantást vetett Nyíregyháza múltjára. Megemlítette, hogy kétszáz évvel ezelőtt még csak homoktenger, nádas, s elszórtan néhány tanya volt e környéken, azonban a kiállítás ékes bizonyítéka annak, hogy a nyíregyházi lakosok munkaszeretete, szorgalma mit tudott teremteni ezen időszak alatt. Véleménye szerint a kiállítás színvonala vetekszik a nagy londoni kiállításokéval. A megnyitó elhangzása után a belügyminiszter Margócsy Emil Felsőkereskedelmi iskolai igazgató kíséretével sétát tett a kiállítás területén, és nemegyszer elégedettségének jól eső érzését mutatta a látottak alapján.³³ Egy archív videó ma is őrzi, amint Rakovszky Iván belügyminiszter az ünnepségre érkezik, a fogadást a pályaudvaron, a bevonulást a városba, valamint azt is, amikor a belügyminiszter megnyitja a kiállítást, majd megtekinti azt.³⁴

A beszámolók szerint a centenáriumi kiállítás olyan nagy tömegeket vonzott a városba, amilyeneket még nem láttak Nyíregyháza utcái. Az evangélikus iskola és Kossuth-főgimnázium udvarai valóságos városliget képét mutatták. A kiállításra érkezők szó szerint elvesztek a látóvalók tömkelegében. Sokak véleménye szerint, akik a budapesti árumintavásárt látták, azt mondták, hogy azt jóval felülmúlta a nyíregyházi kiállítás színvonala.

A centenáriumi hangversenyen dr. Milotay István, nyíregyházi író és politikus mélyen megindító előadást tartott „*Nyíregyházi emlékek*” címen. Az író azzal kezdte előadását, hogy amikor megérkezett a nyíregyházi állomásra, majd a belváros felé tartott, már az első

³¹ Pesti Napló, 1924. szeptember 14., 75. évf., 191. szám

³² Nyírvidék, 1924. szeptember 14., XLV. évf., 210. szám

³³ Uo.

³⁴ Forrás: <https://filmhiradokononline.hu/watch.php?id=8103>

pillanatokban a régi, gyermekkorában látott Nyíregyháza emlékképe tárult elé. Ez a visszaézés fokozódott a Korona előtti téren, ahol szinte maga előtt látta azt a Nyíregyházát, amelynek az artézi kút volt az egyik legfoglalkoztatottabb témája abban az időben. Előadását tulajdonképpen erről az artézi kútról való emlékezéssel indította.³⁵

A nyíregyházi Gazdaszövetség fennállásának huszonöt éves jubileumát szeptember 14-én, vasárnap délelőtt tíz órakor kezdődő díszközgyűlés keretében ünnepelte meg. Az ünnepségen többek között részt vett Rakovszky Iván belügyminiszter a feleségével, Kállay Miklós főispán és neje, Kállay Tibor ny. pénzügyminiszter, Geduly Henrik püspök, Mikecz István alispán, dr. Bencs Kálmán polgármester, dr. Zelenka Lajos királyi törvényszéki elnök, Szalánczy Bertalan gazdasági egyesületi elnök, dr. Rác Lajos kamarai titkár, dr. Czeglédi Mihály kamarai elnök, Szohor Pál főjegyző, valamint a gazdatársadalom színe-java. A közgyűlést a Hiszekegy eléneklése után Kovács András elnök nyitotta meg, majd kegyeletes érzéssel hajtotta meg az elismerés lobogóját a várost alapító ősök emléke előtt, akik áldozatkészségének köszönhető az a fejlődés, amin a város száz év alatt keresztülment. A megnyitó után Rakovszky Iván belügyminiszter kért szót. Véleménye szerint bár a Gazdaszövetség csak huszonöt éves jubileumát ünnepli, azonban ez a szövetség sokkal korábbra nyúlik vissza. Régebbi, mint maga a város, mivel már akkor szövetségbe tömörültek a nyíregyházi gazdák, amikor az örökváltság megváltásán munkálkodtak. A belügyminiszter nagy tetszést kiváltó szavai után Krieger Mihály evangélikus lelkész megáldotta a gazdai fjak fehér selyem zászlóját, melyet Szalay Pál művészi festése díszített. A zászló közepén búzakalász csokor és sarló, a város és az ország címere ékeskedett. Az áldó szavak után Rakovszky Ivánné zászlóanya lépett a meghajtott zászló elé, majd nemzetiszínű szalagot kötött a zászlórúdra, és a következő szavakat mondta: „*A magyar föld jelenti a magyar jövőt*”. Ezután az első szeget beverte a zászlórúdba. Utána sorra járultak a zászló elé a közgyűlésen részt vevők, és újabb szegeket vertek a rúdba. Ezt követően dr. Simkó Endre titkár ismertette a szövetség huszonöt éves múltját. Páuiusz Márton díszelnök ünnepi beszéde után Geduly Henrik püspök üdvözölte a jubiláló gazdákat. Végül a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara nevében dr. Rác Lajos kamarai titkár adta át üdvözlését a szövetségnek.^{36; 37; 38; 39}

Vasárnap délelőtt tizenegy órakor rendezték a Városok Országos Kongresszusa közgyűlését, amely többek között foglalkozott a törvényhatósági jogot kérő városok ügyével is. A

³⁵ Nyírvidék, 1924. szeptember 16., XLV. évf., 211. szám

³⁶ Uo.

³⁷ Napi Hírek, 1924. szeptember 15., Magyar Távirati Iroda (<https://library.hungaricana.hu>)

³⁸ Egri Népujság, 1924. szeptember 16., XLI. évf., 213. szám

³⁹ Békésmegyei Közlöny, 1924. szeptember 16., 51. évf., 200. szám

kongresszus közgyűlése után Rakovszky Iván belügyminiszter a polgármesteri hivatalban meghallgatta mintegy harminc nyíregyházi polgár kérelmét, de ott volt néhány küldöttség is. Így a Lovas Kovács János vezette nyírszőlői gazdaküldöttség azzal a kéréssel fordult a miniszterhez, hogy tegyen lépéseket Nyírszőlős község Nyíregyházához való csatolása érdekében, mivel a települést mind nyíregyházi lakosok alapították, azonban akkortájt Kótajhoz tartozott. A belügyminiszter ígéretet tett a kérés támogatására. Küldöttségben járultak Rakovszky Iván elé a nyíregyházi római katolikus szülők is, akik a katolikus főgimnázium felépítése érdekében kérték a belügyminiszternek, mint a város nemzetgyűlési képviselőjének támogatását. Nagyjelentőségű kérelmet terjesztett a belügyminiszter elé a dr. Kovách Elek közjegyző vezette monstre küldöttség is, amely Nyíregyháza városnak törvényhatósági joggal való felruházását kérte. A belügyminiszter támogatta a küldöttség kérelmét, azonban ez ügyben a nyíregyháziak türelmét kérte.

A centenáriumi ünnepi alkalmából kifejezésre jutó alkotó munka talán legszebb eredménye a városi tanács megbízásából Szohor Pál főjegyző által szerkesztett jubileumi emlékkönyv volt. A külsejében is pompás, a város nagyrahivatottságát megtestesítő könyv művészi rajzokkal, felvételekkel illusztrált arisztikus lapokból áll, melyekből az olvasó felé tárul a város életritmusa, múltja, a dicsőséges jövőképe, és a város életének számos problémája.⁴⁰

Meg kell említeni Orsovsky Gyula nevét, aki a nyíregyházi római katolikus elemi iskolák igazgatója volt, és ötvenegy évet szolgált tanítónak. Szeptember 17-én délelőtt tíz órakor a nyíregyházi autonóm római katolikus iskolaszék rendezett búcsúztató ünnepséget az elismert tanítónak a városháza dísztermében, mely teljesen megtelt a volt tanítványokkal, barátokkal, munkatársakkal, tisztelőkkel. Az elnöki emelvényen Énekes János kanonok ült díszes ornátusában, míg az emelvény előtt az ünnepelt családja foglalt helyet. Az ünnepségen részt vett Konthy Gyula elnök, Mikecz István alispán, Bencs Kálmán polgármester, Virányi Sándor vármegyei főjegyző, Benkő András királyi tanfelügyelő, dr. Trák Géza, Eger város polgármestere, valamint Szohor Pál városi főjegyző is. A díszközgyűlést a kanonok nyitotta meg, majd Orsovsky Gyula érdemeit méltatta, aki az egész termet betöltő közönség vastapsa között lépett a terembe. Ezután a gyermekek kara a Hiszekegyet énekelte. A kanonok intézett először nagyszabású beszédet az ünnepelt tanítóhoz, és kihangsúlyozta, hogy abból a száz évből, amelyre a centenáriumi ünnepet ülő Nyíregyháza visszatekint, ötven év az az idő, amelyben Orsovsky Gyula tanítói, nevelői munkásságát kifejtette. Ezt követően értékes

⁴⁰ Nyírvidék, 1924. szeptember 16., XLV. évf., 211. szám

adatokkal szolgáló iskolatörténeti előadást tartott a nyíregyházi római katolikus iskolák múltjából az örökváltság évétől kezdődően 1924-ig.⁴¹

A Tiszai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházkerület szeptember 16-án és 17-én tartotta éves közgyűlését Nyíregyházán az evangélikus templomban, Geduly Henrik püspök és dr. Zelenka Lajos egyházkerületi felügyelő elnökle mellett. A közgyűlésen a hegyaljai és tiszavidéki egyházmegyék vezetői mellett jelen volt dr. Bencs Kálmán polgármester, Paulik János egyházkerületi egyházi főjegyző, Szohor Pál, Nyíregyháza város főjegyzője, az egyházközségek lelkészei és felügyelői, a középiskolák igazgatói és felügyelői, valamint a város evangélikus egyházi és iskolai életének számos képviselője.

A közgyűlés első napján a különféle bizottságok üléseztek, és a második nap programját készítették elő. A délután folyamán a kerületi lelkészegyesület tartott ülést, melyet a szokásos gyámintézeti istentisztelet követett, ahol Turóczy Zoltán ózdi lelkész mondott beszédet. A közgyűlés második napja reggeli áhítattal kezdődött, ami után dr. Zelenka Lajos egyházkerületi felügyelő megnyitó beszéde következett, végül Geduly Henrik terjesztette elő évi jelentését. A püspök a jelentés részletes ismertetése előtt megemlékezett az örökváltság száz éves jubileumi ünnepeiről, valamint ezzel kapcsolatban a nyíregyházi evangélikus egyházközség megalakulásáról, fejlődéséről, nehézségeiről. Tizenegy órakor a közgyűlést félbeszakította az elnökség, majd az evangélikus Leányegylet a közgyűlés tagjait villásreggelivel vendégelte meg. Fél 12-kor folytatták a közgyűlést, és ezzel párhuzamosan az egyházkerület törvényszéke is ülést tartott. A közgyűlés tagjai délben a Tisztviselő-Otthonban társas ebédre gyűltek össze, ahol számos pohárköszöntő hangzott el. A napirendi pontok gyors egymás-utánban peregtek le, és a közgyűlés a kora délutáni órákban véget ért.^{42; 43}

A centenáriumi ünnepek egyik legkimagaslóbb eseménye a városháza dísztermében szeptember 17-én, szerda délelőtt tíz órakor kezdődő Szabolcsvármegyei Tanítók Egyesületének díszközgyűlése volt, melynek keretében ünnepelte meg az egyesület Nyíregyháza örökváltság alól történt felszabadulásának százéves évfordulóját. A városháza díszterme zsúfolásig megtelt a nagyszámú érdeklődő közönséggel, mivel nemcsak Szabolcs vármegye községeiből érkeztek a tanítók, hanem eljöttek a szomszéd vármegyék tanító egyesületeinek elnökei is, hogy együtt ünnepeljék a város százéves szabadfennállásának évfordulóját.

⁴¹ Nyírvidék, 1924. szeptember 18., XLV. évf., 213. szám

⁴² Nyírvidék, 1924. szeptember 19., XLV. évf., 214. szám

⁴³ Evangélikusok Lapja, 1924. október 5., X. évf., 31. szám

A díszközgyűlést Lukács Béla tanítóképző-intézeti igazgató karmesteri vezetésével a Nyíregyházi Állami Tanítóképző Intézet énekkara nyitotta meg a Magyar Hiszekegy eléneklésével. Ezután Szabó Pál egyesületi elnök kért szót, majd a centenárium ünnepének jelentőségére való rámutatással megnyitotta az ülést. A megnyitót követően Vargha Ferenc, a Tanítók Otthona elnöke tartalmas beszédben ismertette az Otthon tizenkét éves fennállása alatt a tanügyi közélet terén kifejtett eredményes munkáját.

A közgyűlésen résztvevők hallhatták dr. Walter Gézának erre az alkalomra írt, „Száz év” című költeményének szavalatát László Zoltán nyíregyházi tanító előadásában, majd Miskolczi Mihály egyesületi főjegyző „Az egyesületi élet Szabolcsvármegyében” címmel tartott előadást. Ezután Kemény Péter nyíregyházi járásköri elnök „Nyíregyháza népoktatása 100 év alatt” című történelmi értékű előadása következett, melyben megemlékezett a régi tanügybarátokról úgy, mint néhai Bencs László polgármesterről, Balla Jenő polgármesterről, dr. Prok Gyuláról, Moesz Béláról és Bogár Lajosról.

A beszéd után az ünnepi üdvözlések következtek. Rákos István fővárosi iskolaigazgató, a Tanítóegyesületek Országos Szövetségének elnöke a Szövetség együttérző lelkes üdvözlését tolmácsolta, majd egy babérkoszorút helyezett el a százéves város centenáriumának ünnepszobrára. Keresztes Venczel a Borsodmegyei Általános Tanítók Egyesülete, Ormós Lajos a Hajdúvármegyei Tanítók Gönczi Egyesülete, Kiss Árpád pedig a Szatmárvármegyei Általános Tanítóegyesület nevében fejezték ki együttérző ünnepi üdvözlésüket.

Az üdvözlések elhangzása után Kardos István kultúr tanácsos Nyíregyháza városának tanácsa nevében, mint házigazda köszönte meg azt a lelkes ünneplést, amelyben a tanítóság a százéves várost részesítette. Kihangsúlyozta, hogy a város fejlődésének folyamatában a tanítóság évtizedes, szívós kultúrmunkája milyen nagy szerepet játszott. A hatalmas tapsal fogadott beszéd után Szabó Pál elnök berekesztette az ülést, majd a Szózat eléneklése után a közgyűlés délben véget ért.

Délután egy órakor közebedre gyűlt össze a tanítóság a Bocskay-kerthelyiségben, amelynek minden talpalatnyi helyét zsúfolásig megtöltötte az ünnepi közönség. A közebeden részt vettek többek között dr. Kállay Miklós főispán, dr. Bencs Kálmán polgármester, Kardos István kultúr tanácsos, Rákos István a tanítóság országos vezére, Osztie Béla a Tanítók Háza igazgatója, valamint a szomszéd vármegyék tanítóegyesületeinek elnökei.

Az első pohárköszöntőt Szabó Pál, a Szabolcsvármegyei Tanítók Egyesületének elnöke mondta hazafias hévtől áthatott lelkesedéssel Horthy Miklós kormányzóra. Utána Vargha Ferenc a Szabolcsvármegyei Tanító Otthon elnöke történelmi visszatekintéssel a tanítói munka

nemzetnevelő fontosságát emelte ki, majd dr. Kállay Miklós főispán egészségére ürítette poharát, aki a tanítói munkát értékelni tudja a haza érdekében.

Erre reflektálva Kállay Miklós főispán emelkedett szólásra, és a következőket mondta:

„Amiket mondott, színtiszta igazságok. A magyar ifjúság sorsa a magyar tanítóság kezében van letéve. Hála Istennek, ez olyan igazság ma már, amit mindenki tud és átérez, tudja és átérzi az egész magyar közvélemény is.

Van azonban egy másik feladata, hivatása is a magyar tanítóságnak. — A néplélek és a magyarság szellemi vezérei között az összekötő kapcsot fenntartani, megőrizni, amire születésénél, neveltetésénél és intelligenciája révén egyedül a tanítóság hivatott. Ezt az egyedül csak általa betölthető nehéz, de nagyfontosságú pozícióját nem szabad elhagynia sohasem, mert ha a magyar nép és a fent levők közé a lélekmérgező, Istent, hazát nem ismerő kufárok hada szüremkedik be, akkor elvész ez az ország!

És amint a nép bizalommal és szeretettel fordul gyermekei nevelője, a tanítóság felé — úgy annak a másik osztálynak, a felsőbb értelmiségnek is bizalommal és szeretettel kell felkarolni a tanítóságot és megadni neki a támogatást, hogy ezt az összekötő feladatát méltón be is tölthesse.”

Végül a tanítói munka sikerére emelte poharát.⁴⁴

A centenáriumi kiállítás rendezőbizottságának szőlészeti és borászati csoportja a városháza nagytermében szeptember 17-én, szerdán délután fél háromkor ünnepi gyűlést tartott. Liptay Jenő elnök megnyitó szavai után dr. Bartoss Endre, a borászati lapok szerkesztője tartott nívós előadást a vámpolitikáról, majd Pettenkoffer Sándor mondta el gondolatait a szőlő és bor evolúciójáról. A gyűlés az elnök köszönő és zárószavaival ért véget. A társaság ezután a Bessenyei térre indult, ahol már különvonat várta a vendégeket, hogy elvigye őket a Sóstói szőlőtelepen épített, és a Szabolcsmegyei és Sóstótelepi Szövetkezett Bortermelők R.T. tulajdonát képező borpincészet megtekintésére.⁴⁵

Nagy sikere volt a központi ágostai evangélikus elemi iskola dísztermében megrendezett város kultúrtörténeti kiállításnak. A terem közepén spanyolfalak, oldalt papírral borított asztalok sorakoztak, ahol a látogatók elé tárultak a száz éves város kultúrtörténeti dokumentumai, ereklyéi. A középpontban helyezték el Gróf Károlyi Ferenc képét, melynek két oldalán a „patens”, valamint a Petrikovits János részére adott megbízó és adománylevelé volt látható. A képpel szemben Nyíregyháza városának a különböző évekből származó térképeit állították ki, amiket Nagy Elek műszaki tanácsos rekonstruált. Látható volt a város 1840-ből

⁴⁴ Nyírvidék, 1924. szeptember 19., XLV. évf., 214. szám

⁴⁵ Nyírvidék, 1924. szeptember 21., XLV. évf., 216. szám

származó térképe a város látképének legrégebbi rajzával együtt, az ezek alatti kis asztalon pedig a város pecsétnyomói és pecsétjei voltak megtekinthetők. Míg a jobb oldali spanyolfalakon az eredeti térképeket és terveket helyezték el, addig a baloldali szárnyon a beszélő grafikonok, diagrammok mutatták be a város rohamos fejlődését. A spanyolfalak közti asztalokon az elemi iskola tankönyveit, iskolai értesítőket, valamint a várost, vagy a megyét érintő műveket láthatták az érdeklődők. Említést érdemel közülük a tót nyelvű természetrajz és a szépírás füzet — pisanka — mint a régebbi tót nyelven tartott előadás emlékei.

Az ajtótól jobb oldali falon a régi Nyíregyházát ábrázoló rajzok, fényképek kaptak helyet, melyek közül kiemelendő Epstein Linka ceruzarajza az ágostai evangélikus templomról, és Hrabovszky aquarelje a Hatzel-téri ócskapiac megnyitásáról. Az asztalon Horváth József tanító mintázta régi református és római katolikus templomok rajzait láthatták. Megtekinthetők voltak Nyíregyháza szín- és zeneművészetének, irodalmi életének emlékei is. Sokak érdeklődését megragadta a világhírű cigányprímás, Benczi Gyula arcképe, valamint az a 1884-ben selyemre nyomtatott színlap, melyet Trajtler Anna ajándékozott a városnak. Emellett kiterített pergamenek, nagy pecsétetes okmányok, a város notabilitásainak - Bencs Lászlónak, Saáry Pálnak, Szabó Dávidnak és másoknak - két díszkard által leszorított diplomái kerültek bemutatásra.

Az erkélyajtónál Pál K. József, Virág utcai asztalos 1906-ban készített művészi munkája, a királynak szánt asztal állt, melynek lapját a magyar címer és motívumok díszítették, a lábán pedig a nevezetesebb királyaink arcképei kaptak helyet. Ezek után a régi iparos Nyíregyháza képe, Saáry Sándor főorvos felajánlásából a város tulajdonát képező céhemlékek, jegyzőkönyvek, ládák gazdag gyűjteménye tárult a látogatók elé. Ezek a privilégiumok egy kivétellel, mind 1818-ból származtak. A céhládák közül alakjánál fogva kitűnt Nandrassy Aurél tanító által kiállított kerékgyártó, a szép bidermayer szabó, és a csizmadia ifjúság emeletes céhládája. A céhemlékek közt volt látható még egy kis takaréktűzhely, fent a szíjgyártók és kötélverők céhének zászlaja, valamint Mráz Déri Dániel által készített szűr, melyet a centenárium alkalmával Déri Pál a városnak ajándékozott. Emellett kiállították a levéltárból előkerült írott és kézzel színezett céhszabaduló leveleket is.

Egy oldalszobában a város, az egyházak és a polgárság ereklyéit lehetett megtekinteni, mint például Hatzel Márton, volt polgármester által Kufsteinben készített ékszerdobozát. Itt mutatták be az ágostai hitvallású evangélikus egyháznak a telepítés évétől kezdve vezetett acatrikuláját, valamint egy üvegszekrényben az egyház ezüst- és rézkelyhét. Kiállították azt a kelyhet is, amelyet Benkő István, a város főbírája és neje, Draskóczy Zsuzsanna 1834-ben ajándékozott, illetve az 1788-as és az 1842-es évekből származó pecsétnyomókat. Az érdeklődők láthatták a

református egyház 17. századbeli cinkupáit, valamint Domján Sámuel volt polgármester josefstadi (bécsi) fogsága alatt egy fából faragott karperecét is. Egy másik vitrinben a város részére adott örökvalló leveleket és a királyi privilégiumot, egy oklevelekkel borított asztalon pedig az örökváltság emlékeit, a fassionális leveleket tekinthették meg az érdeklődők.

A néprajzi tárgyak között kapott helyet a Horváth tanító által készített nyíregyházi taligás és a szárazmalom, valamint a bőrkötéses, rézveretes, csatos Tranoscius, a „lutheránus tirpák” zsebkendőbe takargatott kincse, az énekeskönyv (lásd Mellékletek). Fent az ólmos és srófos bottal ellátott „nyíri fokosok”, és a nyíregyházi kereskedők, vendéglősök által kibocsátott szükségpénzek kaptak helyet. Egy kályhához támasztva az 1948-49-es honvédek halálfejes lobogója csüngött. Mellette a falon a keresztfáról levett Jézus képe volt látható, mely az egykori, elbontott katolikus templomban állt. Helyet kaptak a város vezetőinek arcképei, ereklyéi, de megtekinthető volt a Bencs László polgármesternek, Bogár Lajos főjegyzőnek, Martinyi József igazgatónak és Szlaboczky Imre tanárnak kartársai által ajándékozott csinos díszalbuma, és Wekerle Sándor díszpolgári oklevele is.⁴⁶

Szeptember 18-án, csütörtökön harminchat szabolcsi község Levente-ifjúsága kelt versenyre a bujtosi sporttelepen. Már a kora reggeli órákban felzendült a napbarnított, keménykötésű, délceg fiúk egy-egy csapatának dala. A centenáriumi ünnepségre, Nyíregyházára érkező vonatok mindegyike hozott egy-egy csapat leventét, akik zárt, katonásan fegyelmezett, roppanó lépéssel vonultak át a városon. A csapatok élén nemzetiszínű zászló lobogott, a csapatoknál lévő jelzőtáblák pedig a vármegye színeit, valamint a község nevét jelezték, ahonnan a leventék jöttek. A legtöbb csapat sastollal ékesített Bocskai kalapban, daliás magyar ruhában, Petőfi-gallérral és csizmában vonult fel. Néhányan árvalányhajas, bokrétás pörgekalapot viseltek.

A levente csapatokat a bujtosi sporttelepen Tóth László vármegyei főjegyző, a Szabolcsvármegyei Testnevelési Bizottság, dr. Drómy Károly a Nytve elnöke, Kozák István tanár, és Lakatos testnevelő fogadták. A délelőtt folyamán Kozák István az előmérkőzéseket vezette, míg délután két órakor kezdetét vette a nagy leventeünnep.

A sporttelep elé kocsik, autók gördültek, a tömeg pedig sűrű sorokban hullámozott. Az ünnepen megjelent dr. Bencs Kálmán polgármester a feleségével, dr. Erdőhegyi Lajos nemzetgyűlési képviselő, Énekes János prépost kanonok, Szohor Pál városi főjegyző, Sasi Szabó László, a Nytve díszelnöke, Benkő András tanfelügyelő, Kardos István kultúratanácsos, az O. T, a Tanács képviselőjében Györgybíró Endre testnevelési tanácsnok, valamint a katonai és polgári társadalom számos képviselője. Az ünnepség alatt rövid időre megjelent Tormay

⁴⁶ Nyírvidék, 1924. szeptember 19., XLV. évf., 214. szám

Cecil író is Csiky Istvánné Mansz elnöknő, Kiss Károly, a Mansz országos titkára és dr. Plank Gyula, a nyíregyházi Mansz titkára kíséretében. Jelen volt az állami tanítóképző ifjúsága is.

Kozák István vezényszavára — „*Leventék, vigyázz!*” — a versenyzők szakaszokba sorakoztak, akik élén a kiképző testnevelők álltak. Az ünnepség megkezdését követően újabb vezényszó hallatszott, majd a katonazenekar a Himnuszt játszotta. Ezt követően a levente ifjúság elénekelte a nemzeti Hiszekegyet, majd ismét felzendült a leventék jelszava: „*Előre!*”. Aztán újra vezényszó hallatszott — „*Leventék, vigyázz! Menetirány egyenes, indulj!*” — és felvonultak a leventék. Festői változatosságban követték egymást az egyes községek. A tollas Bocskai kalap, fehér ing, csizma csaknem általános volt. A rohodiak talpig fehérbe öltözött csapatát — csak a Bocskai kalapjuk volt fekete — a gyulaháziak zöldinges csapata, majd az ófehértóiak szép magyar viseletű leventéi követték. De sorban jöttek a sportviseletű csapatok, dresszes, rövid nadrágos leventéi is. A leventék élén Kozák István tanár, Lakatos testnevelő, és Pataky zászlós léptettek. A zenekar imája után tüzes induló hangzott fel, majd a leventék pihenőhelyükre vonultak.

A sportünnepély szabadgyakorlatokkal kezdődött, majd az atlétikai küzdelmek következtek. A súlydobás után párhuzamosan a magasugrás és kötélhúzás versenyeket bonyolították le. Különösen a kötélhúzást kísérte nagy érdeklődés, melyben hosszas küzdelem után Ibrány csapata diadalmaskodott.⁴⁷

A centenáriumi ünnepségek sorában a nyíregyházi asszonyok ünnepi napja is helyet kapott. A Mansz nyíregyházi csoportja ekkor még csak fél éves volt, azonban lelkes munkakedvvel kapcsolódott be a centenáriumi ünnepségek szervezésébe és a kiállításon is értékes kollekcióval, szövőgéppel vett részt.

A Mansz-ünnep délelőtt a matinével kezdődött, délután pedig a közgyűléssel folytatódott. Mindkét eseményen részt vett Tormay Cecil író is, akit a reggeli órákban a vasútállomáson Csiky Istvánné elnöknő fogadott a Mansz asszonyai kíséretében. Az író a következő szavakat mondta: „*Hozok olyant Nyíregyházára, amit más nem hozott ide: a magyar asszony vérvő, szomorú, de lelkes és hívő szívét hozom néktek.*” A fogadásról, amint a Mansz nyíregyházi csoportja várja Tormay Cecil írót a vasútállomáson, egy archív videó is készült.⁴⁸ A videón emellett a HADRÖÁ repülőgyakorlata is látható a nyíregyházi repülőtéren.

Tormay Cecil kíséretében érkeztek Nyíregyházára Berta Ilona és Somló Emma, a Nemzeti Színház művésznői, valamint a miskolci, a nádudvari, a diósgyőri, és a debreceni Mansz küldöttei.

⁴⁷ Nyírvidék, 1924. szeptember 20., XLV. évf., 215. szám

⁴⁸ Forrás: <https://filmhiradokononline.hu/watch.php?id=8105>

A matiné délelőtt fél 12-kor kezdődött a vármegyeháza dísztermében, amelyet impozáns előkelő közönség töltött meg. A matinén megjelent dr. Bencs Kálmán polgármester és felesége, Énekes János prépost-kanonok, Zalán Antal ezredes állomásparancsnok, Szesztay Zoltán vármegyei főügyész, és a város társadalmának számos képviselője. Az elnöki székben Liptay Jenőné, a Mansz díszelnöke ült Tormay Cecil és Csiky Istvánné elnöknők mellett. Miután a református vegyeskar elénekelte a Hiszekegyet, utána Fábry Ignácné adta elő dr. Vietórisz József alkalmi költeményét. Ezután Tormay Cecil olvasta fel egyik allegorikus elbeszélését, amely az utolsó dereglyéről szólt: „*Utolsó dereglye Csonkamagyarország is az egykori királyi gályából.*” Az író szavait szünni nem akaró taps fogadta, majd egy magyarruhás kislány hófehér virágból kötött gyönyörű csokrot adott át az írónőnek, akit ezután még percekig ünnepeltek. Ezután Berta Ilona, a Magyar Asszony című lap szerkesztője adta elő Reményi Sándor „Hangszerek” és „Téli rózsató” című varázsos szépségű dalait. Ezt követően Szitha Jolán ült a zongorához, aki Mascagni egzotikus táncait játszotta zongorán.

A matiné egyik fénypontja Somló Emmának, a Nemzeti Színház nagynevű művésznőjének szavalata volt. Előbb Gyula diák „Magyar miatyánk”-ját imádkozta el, majd két Végvári-verssel gyújtotta fel a szívek tüzét. A „Nagy magyar tüzek”, majd a „Jó volna már” című dalok a művésznő drámai erejű előadásában egy pillanatra egyetlen nagy magyar szenvedélybe fogta össze a szíveket. A matinét a református vegyeskar a Szózáttal fejezte be. A matiné után a Mansz-tagok a Korona nagytermében banketten vettek részt, ahol számos köszöntő, lelkes beszéd hangzott el.

Délután öt órakor tartották a Mansz ünnepi közgyűlését a vármegyeháza dísztermében, amely ismét megtelt Nyíregyháza asszonyaival, leányaival, a város társadalmának számos képviselőjével. A közgyűlés kezdetén Pap-Váryné Sziklay Szeréna Magyar Hiszekegy című költeményét Füzesséry Lily adta elő megihletve a jelenlévőket. Ezután Csiky Istvánné elnöknő emelkedett szólásra és megnyitotta a Mansz ünnepi közgyűlését. A megnyitó után a közgyűlés résztvevői tapssal köszöntötték az elnöknőt, majd dr. Plank Gyula titkár felolvasta Mikecz István alispán távirati üdvözlését és a többi üdvözlést, végül a Mansz nyíregyházi csoportjának működéséről szóló jelentését. Ezután Tormay Cecil szólalt fel, aki a kormányzóné üdvözlését adta át, majd forró magyar asszonyi lélekkel, fanatikus hittel, az ellenforradalom lázának szenvedélyes hangjával szólt az októberi eseményekről, a kommunizmusról, a magyar tragédiáról. A közgyűlés a szép előadás után Tormay Cecil és az elnökség lelkes éltetésével ért véget.^{49; 50}

⁴⁹ Nyírvidék, 1924. szeptember 21., XLV. évf., 216. szám

⁵⁰ Napi Hírek, 1924. szeptember 18., Magyar Távirati Iroda (<https://library.hungaricana.hu>)

Szeptember 18-án délután ezrek sokasága helyezkedett el a polgári leányiskola környékén, hogy láthassa a hagyományok szerinti benkőbokori lakodalmat. A Kossuth-téren és a Luther-utcán óriási tömeg várta a lakodalmas menetet, mely fél ötkor jelent meg. A menet élén a násznagyok haladtak, utánuk a menyasszony a vőfélyvel, míg a többi kocsin a násznép és a város tanácsát képviselő dr. Plank Gyula foglalt helyet. Őket követték a cigányok, az utolsó kocsiban szokás szerint a vőlegény ült. Ezalatt a polgári leányiskolában már helyet foglalt a lakodalomra váró közönség, akik között ott volt Tormay Cecil, a Mansz országos elnöke, és Csiky Istvánné, a nyíregyházi Mansz csoport elnöke is. A bevonuló lakodalmas menet élén három vőfély haladt seprűvel, kisbabával és meszelővel, akiknek a látványa nagy derűtséget keltett a nézőkben. A menetet az örömszülők fogadták, majd a násznagy üdvözölte az örömapát és örömanyt és kérte, fogadják szeretetükbe az új párt. Ezután verses dikciót mondott az első vőfély. Végül bemutatták a régen kihalt népszokásból fennmaradt lakodalmas táncokat, a virágtáncot, a kacajra fakasztó kecsketáncot és a katonafogdosó táncot.⁵¹ A filmhíradó archív videója ma is őrzi a benkőbokori lakodalom és kecsketánc eseményeit.⁵²

A Szabolcsvármegyei Jegyzők Egyesülete szeptember 19-én, a vármegyei háza nagytermében, erre az alkalomra összehívott díszközgyűlés keretén belül ünnepelte meg Nyíregyháza város örökvaltságának százéves évfordulóját. A vármegye minden községéből érkeztek jegyzők a közgyűlésre, de jelen volt a Mikecz István alispán, Virányi Sándor főjegyző, dr. Bencs Kálmán polgármester, Szohor Pál főjegyző, Juhász Mihály tanácsos, valamint dr. Erdőhegyi Lajos nemzetgyűlési képviselő is. A közgyűlést délelőtt tizenegykor Kürthy Ferenc egyesületi elnök lelkes szavakkal nyitotta meg. Beszédében rámutatott arra, hogy Nyíregyháza százéves múltja a legjobb példa arra, hogy miként válik egy tanyasi pusztából virágzó kultúrvárossá. Az elnök lelkes éljenzéssel fogadott beszéde után Barthoss László, újfahértői főjegyző, alelnök történelmi előadását hallhatták a résztvevők a város százéves múltjából. Ezután Szohor Pál főjegyző köszönte meg Nyíregyháza város tanácsa és polgárai nevében az elhangzott üdvözlő szavakat. Kiemelte a vármegyei községei és Nyíregyháza közötti kapcsolat jelentőségét, hiszen Nyíregyháza akkor indult jelentős fejlődésnek, amikor megyeszékhellyé vált. Emellett rámutatott a vármegyei községeinek szerepére a város gazdasági, ipari, kereskedelmi és kulturális életében. A főjegyző nagy tapsal és éljenzéssel fogadott beszéde után Seress Károly nagykállói főjegyző az előhaladás és fejlődés gondolatainak fejtegetésében válaszolt az elhangzott szavakra és indítványozta, hogy a díszközgyűlés emlékjegyzőkönyvét küldjék meg Nyíregyháza városának, hogy örökre megmaradjon az emléke annak, ami a

⁵¹ Nyírvidék, 1924. szeptember 20., XLV. évf., 215. szám

⁵² Forrás: <https://filmhiradokononline.hu/watch.php?id=8106>

gyűlésen történt. Az indítvány elfogadása, majd Mikecz István alispán felszólalása után, Kürthy Ferenc elnök hazafias lelkes szavakkal végül berekesztette a díszközgyűlést.⁵³

Az evangélikus iskolában megrendezett centenáriumi kiállításon ezalatt újabb látnivalókat helyeztek ki úgy, mint a Herskovics nővérek iparművészeti műhelyének készítményeit, gyönyörű gobelineket, misztikus fényű selyem ámpolnákat, díványpárnákat, brokát dohányzókészleteket, tea és jux babákat, selyem állólámpákat. Az érdeklődők megtekinthették Harlos Lajos különböző mintájú és minőségű szöveteit, az Első Nyíregyházi Cukorka és Csokoládégyár, valamint a Stern Lipót előnyomda és kézimunka üzletének termékeit, vagy a Schwarcz Lipót gyermekjáték áruház babáit, labdáit, mackóit, törpéit, apró konyhaedényeit és sok-sok ezernyi apróságot. Lakner Ödön sütődéje az evangélikus iskola udvarán állította föl sátrát, melynek címfelirata ötletesen kiflikből és óriási süteménybetűkből készült. A kiállításon elegáns női divatcikkék, mellfűzők, saját készítményű cipők, kalapok, szőnyegek, hegedűk, piperecikkek, háztartási eszközök, malomipari termékek, a legfinomabb mérnöki, orvosi műszerek, hőmérők, vízszintezők, finom körzők, vagy szemüvegek sorakoztak rendben, vásárlásra hívogatóan. Kiállították a debreceni üveg- és tükörgyár bútortükréit, vagy a nyíregyházi fűtőház mozdonyvezetőinek csodálatraméltó ipari remekműveit. A miskolci épület és múlakatos Demeter testvérek a legelőkelőbb igényeket kielégítő antik vasportékájukkal vonták magukra a figyelmet. Kocsis László miskolci asztalos fából készült kutacskái a miniatűr ipar műremekei voltak. A Júlia gőzmalom zöld drapériás és nemzeti színnel ékesített állványán számos lisztféleség és mag volt megtalálható. A nyírbogdányi petróleumgyár termékeitől nem messze láthatták az érdeklődők a mezőkövesdi asszonyok gyönyörű matyó hímzéseit. Az albertfalvai Hangya gyártelep majdnem minden készítménye látható volt, mint például a vegyipari gyár cipőkrémjei, gépolaja, fémtisztítója, padlóviaszkja, mosópora, a konyak- és likörgyár közismert nagyszerű készítményei, különösen a híres Hangya-keserű. A Szabolcsi Tanítók Szövetkezete levélpapírokat, iskolaszereket, ceruzákat, tolltartókat, tintákat, töltőtollakat, imakönyveket, táskákat, festékeket, ecseteket, díszalbumokat, illetve gyermekjátékszereket állított ki. A Felsőszabolcsi Ármentesítő Társulat a gátórségek különböző szerszámaait mutatta be. Igen népszerű volt a Mansz nyíregyházi csoportjának kiállítása, ahol a Mansz négy szövőszéke állandó működésben volt. A kiállításon olyan gyárak és vállalatok is bemutaták a termékeiket, mint a Turul cipőgyár, a Singer varrógépgyár, a Nagel Adolf zsák- és ponyvagyár, a MÁV gépgyára, a Franck kávégyár, a Cormick vállalat, a Börgyár R.T., a Nyíregyházi Villamossági R. T., vagy az Irsai társa vasöntöde, gépgyár, szivattyúgyár.

⁵³ Nyírvidék, 1924. szeptember 21., XLV. évf., 216. szám

Emellett a kiállítók között szerepelt többek között vaskereskedő, villanyszerelési vállalat, cukrász, bútorkereskedő, kocsigyártó, ruhakereskedő, szabó, hangszerkészítő, mérlegkészítő, kútfúró, kovácmester és fényképész is.⁵⁴

A kiállítás olyan sikeres volt, hogy azt közkívánatra szeptember 24-ig meghosszabbították. Összesen kétszázhetvenegy kitüntetést osztottak ki, melyek közül három díszoklevél, hat miniszteri elismerés, négy megerősítés, ötvenhárom aranyérem, nyolcvanhat ezüstérem, száztizennyolc oklevél volt.⁵⁵

Az Önkéntes Tűzoltó Egyesület szeptember 20-án, szombaton ünnepelte fennállásának negyven éves jubileumát és a Mentőegyesület fennállásának tíz éves évfordulóját. Az ünnepség 9 órakor vette kezdetét a tűzoltó őrtanya udvarán, ahol Bogár Lajos, az Egyesület örökös tiszteletbeli elnökének üdvözlő szavai után a város által ajándékozott kék-piros zászlószalagot áldották meg, amit ezután dr. Bencs Kálmánné kötött fel a zászlóra és a következőket mondta: „*Lengjen e zászló Isten dicsőségére és szeretett városunk megóvására!*”. Ezután sorra járultak az egyházak lelkészei a zászló elé, hogy megáldják azt. Az áldó szavak elhangzása után Bogár Lajos az ünnepséget berekesztette, majd leleplezte az ez alkalomra a tűzoltókról készített tablót. Az ünnepség a Városháza nagytermében tíz órakor folytatódott, melyen Köhler István tiszteletbeli főparancsnok, és Rimaszombathy Géza egy alapítványt létesítettek az Egyesület céljainak támogatására. Az egyesület történetének ismertetése után az üdvözlések következtek, melyek elhangzását követően dr. Marinovich Jenő az Országos Tűzoltó Szövetség által alapított szolgálati érdemeket osztotta ki. Az ünnepséget dr. Bencs Kálmán a Hiszekegy áhítatos szavainak elmondásával zárta be. Délután díszgyakorlatot tartottak az őrtanya udvarán és támadógyakorlatot mutattak be a Koronaszálló kupolája, majd a Magyar-Olasz Bank épülete ellen, mely a jelenlévő vendégek nagy tetszését nyerte el.⁵⁶

Szeptember 20-án, szombaton este a városháza díszterme újból zsúfolásig megtelt az ünneplő közönséggel, ahol a nyíregyházi Kereskedő Ifjak Egylete negyven éves fennállásának jubileumi díszgyűlését tartotta. A közgyűlésen a város vezetői mellett részt vett a Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara részéről dr. Diczig Sándor kamarai titkár, a Kereskedők és Gazdák Köre képviselőjében pedig Baruch Arthur elnök. A díszgyűlést Hoftmann Ferenc elnök a Hiszekegyel nyitotta meg, majd felolvasta Tarczali Dezső vezérigazgató táviratát, amelyben mint az egyesület egyik alapítója üdvözölte a jubiláló egyletet. A díszközgyűlésen választották

⁵⁴ Nyírvidék, 1924. szeptember 21., XLV. évf., 216. szám

⁵⁵ Felső-Szabolcs, 1924. október 2., V. évf., 31. szám

⁵⁶ Nyírvidék, 1924. szeptember 23., XLV. évf., 217. szám

az egyesület dísztagjává dr. Bencs Kálmán polgármestert. Ezután Weisz Miklós egyesületi főjegyző ismertette az egyesület negyven éves múltját, végül az üdvözlések következtek.⁵⁷

A centenáriumát ünneplő Nyíregyháza kegyelettel idézte fel Jósa András emlékét, amelyet a város és a Falu Országos Szövetség együttesen rendeztek szeptember 20-án, szombat délelőtt. Az ünnepen résztvevők a központi elemi iskola előtt tizenegy órakor gyülekeztek, akik között ott voltak a vármegyei és a városi orvosi kar tagjai, az Orvosszövetség szabolcsi csoportja, dr. Gerlóczy Zsigmond, az Országos Közegészségügyi Egyesület elnöke, dr. Bodor Antal, a Faluszövetség elnöke. A gyülekezés után az ünnep résztvevői kivonultak a temetőbe, hogy elhelyezzék a koszorúkat és leróják tiszteletüket Jósa András sírja előtt. Az egykori tiszti főorvos munkássága révén elévülhetetlen érdemeket szerzett a vármegye és a város közegészségügyi helyzetének javulásában. Ő szorgalmazta, hogy létesüljenek artézi kutak a vármegye településein, aminek köszönhetően megszűntek a tífuszjárványok. A vármegye kórházát nyolc ágyból ő fejlesztette nyolcvan ágyasra. Megalapozta a gyermekvédelmet, kezdve a babaügy rendezésén, folytatva a dajkaságba adott csecsemők felügyeletén, a gyermekek kötelező gyógykezelésén és az egészségtani ismeretek széleskörű terjesztésén. Javasolta, hogy az iskolákban tanítsák az egészségtant, hogy már a gyermekekbe beleplántálják az egészséges életmód alapjait. A kegyeletes ünnepet, amely a centenáriumi ünnepek sorában a legszebb mozzanat volt, az Állami Tanítóképző énekkara a Szózáttal fejezte be.⁵⁸

Szeptember 21-én, szombat délelőtt tíz órakor a magyar Hiszekegy imájával nyitotta meg Somogyi Gyula királyi tanácsos díszelnök a Nyíregyházi Ipartestület ünnepi díszközgyűlését a városháza nagytermében, majd köszöntötte a jelenlévőket. Ezután Zomborszky Dániel ipartestületi díszelnök visszapillantást tett az 1884. év előtti iparos életre. A nagy tetszéssel fogadott megnyitó után Zeke László ipartestületi jegyző ismertette a Nyíregyházi Ipartestület negyven éves történetét, majd dr. Andor Endre államtitkár tartotta meg ünnepi beszédét. Ezt követően a még életben levő, és a díszközgyűlésre meghívott alapító tagokat köszöntötte az akkor nyolc éves Zeke Margitka dr. Walter Gézának erre az alkalomra írt, „A mi negyven évünk” című költeményének ünnepi szavaival. A megható szavakat után Andor Endre felolvasta az ünnepelt öreg iparostársak névsorát. A városi tanács nevében dr. Bencs Kálmán polgármester üdvözölte a jubiláló iparosságot, majd Farkas Elek a Baross Szövetség és az Ipartestületek Országos Szövetsége, dr. Radó Rezső pedig a Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara üdvözlését tolmácsolta, amely után az impozáns díszközgyűlést Zomborszky Dániel, az

⁵⁷ Nyírvidék, 1924. szeptember 23., XLV. évf., 217. szám

⁵⁸ Nyírvidék, 1924. szeptember 24., XLV. évf., 218. szám

iparosok díszelnöke berekesztett. Délben a Korona nagytermében rendezett bankettel fejeződött be az iparosok fényesen sikerült centenáriumi napja.^{59; 60}

A centenáriumi ünnepek utolsó napján óriási közönség előtt avatták fel az NYKISE új sporttelepét is, mely méltó befejezése volt a nagy ünnepeknek, és maradandó, szép emlékeket hagyott mindenkiben, aki szívén viselte a város sportját. A spotünnepélyen a magyar válogatott B csapata ellen futballozott a Keleti Futballkerület válogatott legénysége. A közönség már a kora délutáni órákban elfoglalta ülőhelyét. Jelen volt a város minden igazi sportembere egyesületi különbség nélkül, valamint a vármegye, a város, a katonaság, a rendőrség számos képviselője. A megnyitó kezdetén Hoffer elnök az egyesület nevében megköszönte a polgármesternek és a városnak, hogy területet biztosítottak a pályaépítés céljaira. Hoffer elnök nagy tetszéssel fogadott szavaira Bencs polgármester válaszolt. Elmondta, hogy városi tanács tudatában volt annak, amikor ezt a helyet sporttelep építésének céljaira átadta, hogy mit jelent a nemzeti érzés tekintetében a sport, különösen azóta, amióta a trianoni béke megcsönkította hazánkat. Véleménye szerint a sport nemcsak egyszerűen sport, hanem nemzeti kötelesség is. A polgármester nagy lelkesedéssel és tapssal fogadott beszéde után dr. Kálmán, az MLSZ nevében üdvözölte a NYKISÉ-t, majd néhány perc múlva felálltak a csapatok. Négy óra után öt perccel Bencs polgármester megtette a kezdőrúgást és megkezdődött a játék. A mérkőzésen a Kelet válogatott csapata a várakozáson felül szerepelt, és a fővárosi csapat csak igen nehezen, egy góllal tudott győzni.⁶¹

A centenáriumi kiállítás zárónapján női szépségverseny is rendeztek, mely nagy közönséget vonzott a főgimnázium udvarára. A szépségverseny győzteseit Róna Miklós fotóművész fényképezte le, az arcképeket pedig a Színházi Élet közölte.⁶²

A centenáriumi hét utolsó napjának másik nagy tömegeket vonzó eseménye a kirakatverseny volt. A máskor üres, sötét utcák a kirakatok fényárában úsztak, felpezsdült az éjszakai élet, a nyüzsgő utcák pedig ünnepi hangulatba öltöztek. Nyíregyháza egy igazi nagyváros képét mutatta.⁶³

⁵⁹ Napi Hírek, 1924. szeptember 22., Magyar Távirati Iroda (<https://library.hungaricana.hu>)

⁶⁰ Nyírvidék, 1924. szeptember 23., XLV. évf., 217. szám

⁶¹ Uo.

⁶² Nyírvidék, 1924. szeptember 25., XLV. évf., 219. szám

⁶³ Nyírvidék, 1924. szeptember 27., XLV. évf., 221. szám

Az ünnepségek visszhangja, értékelése

Centenárium ünnepi hetében a legtávolabbi városok képviselői is eljöttek Nyíregyháza városába. Czobor Mátyás, Zalaegerszeg polgármestere képviselőként vett részt a város jubileumi ünnepségein és a Városok Kongresszusán. A polgármester a következőképpen vélekedett az itt látottakról:

„Nyíregyháza város múltját ünnepelte ezekben a napokban, mi, a magyar városok kiküldöttjei azonban jelenét, amely a város polgárságának egyetértő, szívós munkájáról teremtő erejéről és kulturérzékéről tesz fényes tanúbizonyságot. Ünnepeltük még a város jövőjét is, amely már hatalmas arányokban kezd kibontakozni a szabolcsi síkságon. Nyíregyháza város ünnepe országos ünnep volt, azzá tette az egész ország részvétele, s az ott elhangzott beszédek szelleme. A magyar városokra, tehát Zalaegerszegre azért is emlékezetes ez az ünnep, mert ott hangzottak el a belügyminiszternek szavai, aki megállapította, hogy az eddig háttérbe szorított vidéki városok szerepe és jelentősége Magyarországon — mint agrárállamban — sokkal fontosabb, mint az ipari kereskedelmi államokban levő városoké. — Ugyanis az agrárállamokban a városok a kultúrának egyedül gócpontjai és ezek hivatottak a magyar kultúra fejlesztésére. A kormány súlyt helyez arra, hogy a magyar városok részére minél nagyobb szabadságot biztosítsanak, hogy a gyámkodás alól őket felmentsék, mivel csak így tölthetik be említett hivatásukat.

Külön meg kell emlékezni Nyíregyháza polgárságának szelleméről. Meglepő az az együttérzés, amely ezt a polgárságot eltölti, mikor arról van szó, hogy a közért — „a mi városunkért” — kell valami áldozatot hozni. A nyíregyházi polgár takarékos, de ha a városáról van szó, minden áldozatra kész. Fölhozom példának, hogy egyik nagy tere a jubileumi ünnepség előtt még gondozatlan szemetes térség volt, ma pedig egy gyönyörű park. Nyíregyházán a városi életben hiányzik a személyeskedés, a széthúzás, mert nem engedi ezt meg a tradíció. Hiszen száz éve Nyíregyháza polgárai olyan terhet vállaltak, melyet két emberöltőn át kellett törleszteni s mindezt azért, hogy a jövő nemzedék boldog legyen. Ugyanez a tradíció vezeti a város jelenlegi polgárságát. Különösen meglátszik ez a szellem iskoláin, melyek közül még az elemi iskolák is palotaszerű épületekben vannak. Nyíregyháza az iskolák városa s ez a sok iskola mind felekezeti, valamennyit az evangélikus, katolikus, görögkatolikus és izraelita egyházak tartják fenn.”

Végül a polgármester megjegyezte, hogy valamennyi város polgármestere azzal a kívánsággal hagyta el Nyíregyházát, bárcsak az ő városa polgárságát is hasonló nemes tradíciók irányítanák, mint Nyíregyháza polgárságát.⁶⁴

A kisvárdai székhelyű Felső-Szabolcs lapban megjelenő Vargha János írásában a következők olvashatók Nyíregyháza centenáriumi ünnepségéről:

„Az örökváltság 100 éves ünnepe lezajlófélben. Szabolcsvármegye székhelye, az ifjú Nyíregyháza ünnepi köntösben mutatkozott be s Felsőszabolcsnak ősi fészke, Kisvárdá, meleg szeretettel küldi elismerését és hódolatát az életerőtől, a kultúrától duzzadó vármegyei metropolisnak.

Volna okunk, hogy irigykedjünk: nem tesszük. Volna okunk, hogy féltékenykedjünk: nem tartjuk magunkhoz méltónak. Volna okunk, hogy panaszkodjunk: nem tartjuk időszerűnek. E helyett elismerő hódolattal nyújtjuk a dicsőség babérkoszorúját az ifjú testvérnek, aki külső formájával és belső értékeinek kincseivel messze túlszárnyalt bennünket, akire büszkék vagyunk, akit szeretünk, akinek hódolatteljes üdvözetünket küldjük.

Amit Nyíregyházán láttunk, az Szabolcsvármegye lelkének megnyilatkozása, szívének lüktetése volt. Az ünneplésben a jól nevelt, képzett, előkelő ízléssel rendelkező testvért csodáltuk. A kiállítás rendezésében a hozzáértő, tapasztalt gyűjtő erényeit láttuk. A kultúra összegyűjtött és szakszerű csoportosításának bemutatott áldásaiban mindazt megszemelelhattük, amire mi is vágytunk, amit elérni mi is megkíséreltük, de ami nekünk kevésbé sikerült.

Mi a kevesebb tudással, kevesebb szerencsével küzdő testvér szerepében megnyugszunk. A fénynek, a dicsőségnek, mely szerencsésebb testvérünket méltán megilleti, örülünk.

S most mikor Őt ifjúnak, életerőtől duzzadónak, szépnek, szellemi és anyagi javakban bővelkedőnek és babérral övezettnak látjuk, a szerényebb sorsú testvér kérő szavával fordulunk hozzá: Testvér! Ami Tégedet boldogított és nagyra tett az nekünk is kincs.

A kultúra előttünk is nagyrebecsült érték. Az erőforrásul szolgáló jó utak, átjárók, vasutak és más közhasznú intézmények nekünk is szükségesek. Mi is várva várjuk a szervező rendező erőt, amely álmaink valóra váltásával kecsegtet s addig is, míg az idő megszüli azt, akire nekünk szükségünk van, aki megtudja érteni vágyainkat, összefoglalni tudja a tennivalókat, ki tudja tűzni az irányt, amely felé haladnunk s az időt, amelyben cselekednünk kell. Addig is Testvér ne vond meg segítő jobbotat tőlünk. Ne keresztezd utunkat, ha gazdasági jövőnk előkészítésére lépéseket teszünk, hanem segíts meg bennünket. Mert a hozzád közel érni vágyó és veled lépést tartani óhajtó testvér neked nem vetélytársad, hanem sorsodnak megértő osztályosa.

⁶⁴ Nyírvidék, 1924. szeptember 27., XLV. évf., 221. szám

*Dicsőségednek örülünk. Fényedben gyönyörködünk. Boldogságod napjaiban szeretettel ölelünk. Testvér! Szeress Te is minket!”*⁶⁵

A sátoraljaújhelyi Zemplénavármegye lap cikke a következő:

„E sorok írója részesült a szerencsében, hogy Nyíregyháza városának országos ünnepén a Sátoraljaújhelyi Kereskedelmi Társulat képviselőjét elláthassa.

Ott voltam, figyeltem, tanulmányoztam ennek a tipikusan civis városnak ünnepi forgatagában azt a lüktető erőt, azt az öklöző, de mégis impozánsan nyugodt energiát, amely istenadta természeti bőségével karöltve ezt a várost naggyá, gazdaggá, imponálóan széppé, szeretetreméltóan nemessé varázsolta s azt egy ungos-berkes „nyíri bicskás”, nádország gyülekezőhelyből egy igazi, nemesveretű munkával s szeretettel teli kultúrvárossá formálta át.

Iparának, kereskedelmének szinte szédítő lendületében nem csupán az önmagát tápláló, jómódra, gazdagodásra törető merkantilis szellem ambíciójának megnyilatkozását láttam, világosan felismertem benne azt a kölcsönhatást, amelyet itt ebben a városban a producáló s konserváló erők egymásra gyakorolnak.

Csak az a meghitt, őszinte gyermeki szeretet, az a minden akadályokat elhárító s áldozatrakész lelkesedés, amellyel ennek a városnak a polgársága egetostromlóan imádott polgármesterével s vezetőségével szemben viseltetik; s csak az az önfeláldozó, magát a köznek teljesen átengedő apai hivataloskodás, amely a polgárságból ezt az imádatot magával szemben kiváltotta, tudja igazi magyarázatát adni annak, ami Nyíregyháza városával pár esztendő alatt történt.

*Nem tehetek egyebet, minthogy szembeállítsam ezzel a helyzettel Ujhely állapotát, parallelt vonjak Nyíregyháza diadalútja s Ujhely vergődéses haláltusája között.”*⁶⁶

Nyíregyházára kedvező megállapításokat tett a Miskolci Napló is, amelynek egyik cikke ezeket írta:

Ha azért érkeztem volna ide, hogy összehasonlítást tegyek a Nyírség fővárosa és Miskolc között, akkor sem maradhatnának meg és vésődhetnének mélyebbre az impreszsiók, amelyek főként az élénk és éles ellentéteken ámulnak el. Könnyű így itt járni-kelni, szemlélődni és tarlózgatni az érdekességek, látnivalók feltűnő jelenségek világában, mikor hátam mögött van Felsőmagyarországnak a városa, amelyet általában a csonkaország legdrágább városának szoktak emlegetni és amelyről nem divat, de keserű tapasztalat megállapítani, hogy például Budapesten olcsóbb a megélhetés, mint — Miskolcon!

⁶⁵ Felső-Szabolcs, 1924. szeptember 25., V. évf., 30. szám

⁶⁶ Nyírvidék, 1924. szeptember 25., XLV. évf., 219. szám

Kezdődik az egész pályaudvar előtti térség, ahol egész bérfogathad várja a Szerencs, vagy Debrecen felől érkező vonatokat. A kocsisok az erős konkurrencia ellenére sem lármáznak — versengenek, hanem szépen, ildomosán bevárják, míg akad — vendég.

A híres egyfogatú nyíregyházi talyigák kezdenek háttérbe szorulni. A rendes, megszokott bérfogatok — konflis, fiakker — lassankint kiszorítják őket eddig elfoglalt pozíciójukból és erőteljes versengésükben aránylag még a villamosnál is olcsóbb áron kínálóznak fel a város megközelítésére. Kocsin tizenkét perc a város és elámultam, mikor a szálloda előtt a kocsis szerény hangon adta értésemre, hogy mindössze 15.000 korona jár az utért.

Ellenben szolgálatkészen tudakolta:

— Mikor tetszik elutazni? Mert ideállnék...

Külön kell szólni az utakról, utcákról.

Az állomás előtt — a városból kifelé menet — kitűnően kövezett uton halad a kocsi. Csupán itt fordul át a Nyírséget jellemző nagy homoktengerbe. De ez a nyírségi homok csak egy puska lövésnyire mutatkozik meg. A kanyarodótól a városba befelé az úttesten sár- és pormentes kövezet, jobbrabálra aszfalt-gyalogjáró visz befelé a város szívébe, a Bessenyei-tér irányában.

És ha bentről indul sétára az ember, akkor is messzire kell menni, míg végetérnek az aszfaltozott gyalogjárók. Lépten-nyomon fel kell figyelni, hogy ez a város értett hozzá, miként központosítsa iparát, kereskedelmét és nagyon is tudta a módját ahogy külső keretet adhat ennek lezajlásához.

Egy séta az újból hangsúlyozott — mindenfelé jól kövezett utcákon keresztül, sok érdekes látnivalót ad. Mindenekelőtt felötlő az az ízléses és az ötletesség határain belül mértéket tartó találékonyság, amellyel egyes vállalkozók — iparaik és kereskedelmeik vegyesen — a közönség érdeklődésébe és figyelmébe kínálkoznak. A miskolci rendőrség három év előtt betiltotta a lógó cégtáblákat. Az indokolásra nem emlékszünk — az ilyen indokolások nem szoktak három évig élni, csak rémlik, hogy valami szabályrendeletre való hivatkozás táplálta őket.

Csodálatos! Itt nincsen ilyen szabályrendelet.

Egyszer pekingi fotográfiákat láttam. Ezeken japán írású lengő-himbálózó írású cégtáblák hirdettek a közönségnek egy-egy helyiségben székelő céget. Nyíregyházán ugyanez balra. Magyar felírású függő, este átvilágított cégtáblákon. Itt a rendőrségnek semmilyen beavatkozás nem jutott eszébe a függő cégtáblák irányában. És meg kell állapítani, hogy a lógó firmák jól viselik magukat. Eddig még évek óta sem jutott eszébe egyiknek sem, hogy a járókelők nyakába zuhanva esetleg veszélyeztesse testi épségüket.

A városba befelé menet, a pályaudvartól a Bessenyei-térig — három olyan cégtábla ötlük az ember szemébe, amelyen első szónak ott ékeskedik: „Városi...”

Többek között egy virágüzleten is. Általában azt kell hinni, hogy Nyíregyházán nagyon szeretik a virágokat, miután a tizenkétperces kocsúton aránylag feltűnően sok — számszerint négy — virágcsarnok kínál alkalmat a járókelőnek a szín és illatpompával való kedveskedésre. Ezek közül egyik a város vállalkozása — közüzemi és kintről is megfigyelhető, nagyarányú forgalma után ítélve vezet a magánvállalkozások élén. Egy óra figyelődés kell hozzá és megállapíthatja az ember, hogy a péküzemtől kezdve a mozin keresztül egészen a temetkezési vállalatáig minden szakmában jelez a firma egy-egy városi üzemet: „Városi...” — „Városi...” Hirdetik a cégtáblák egy nekilendülő életű magyar város vállalkozó szellemét.”⁶⁷

Az Ujhelyi Hírlapban olvasható dr. Lázár Andor megható gondolatai szülővárosáról, Nyíregyházáról:

„Sokszor gondoltam már rá, az élet tragikus és kissé kínosan szürke napjaiban, hogy mezítláb és gyalog kellene elzarándokolni abba a városba; ahol először öleltem magamhoz, öntudatlanul és lehunyt szemekkel az életet. Milyen jó is lenne, — gondoltam ilyenkor, — újra lehunyt szemmel, az ismeretlen élet káprázatába fulladva az Anyám ölén pihenni, nem tudni semmiről, ami volt és elálmosodva az apám erős karjain, arról álmodni, vajon szép, napsugaras lesz-e, ami jön.

Ebbe a városba, ahol tehát, így kell mondani, leőrölt huszonnyolc év legszebb, legnyugodtabb és legelső félétet éltem — ma zászlók lobognak, ünnepi harangok szólnak; porban fetrengő Hungária egy kis időre féltérdre áll és elismerés, a megbecsülés borostyánját nyújtja át a száz éves városnak.

Úgy illene, hogy ismeretlenül is ott legyek a szülőváros tiszta és rendezett utcáin, megálljak a ház előtt — ahol születtem, rejtsem el a vidám ünneplő polgárok előtt könnyes arcom, amikor a Korona patika lépcsője előtt az Apám jut eszembe.

Az anyám szelíd arcára ha gondolok — jó emberek ne bámuljatok, hogy talán férfiatlanul sok könny szalad le arcomon és ha országutadat járom Sóstó, ne kacagj, ha egy-egy árnyas fa alá ülve azt a dalt próbálom zümögni, amellyel egy drága arc hajolt felém, hogy álomba ringasson.

Istenem, mennyi minden történt azóta, hogy zakatoló vonat indult el velem az ismeretlenbe és talán vissza se néztem feléd, hogy egy kanyarodónál eltűntél, Volt ifjúság, talán nem is volt, egy ködben élő arc; az Anyám, tanulás, az élet furcsa vihara sodort, idegen városok, háború, vér, mámor, forradalom, menekülés gyalog, éjszaka, elhagyott utakon, első szerelem. Közben könyvek, álmatlan éjszakák, fulladozó zokogások, sok tavasz és még több ősz, utolsó szerelem,

⁶⁷ Nyírvidék, 1924. szeptember 25., XLV. évf., 219. szám

kis fiú, aki azt sem tudja még, hol és merre vagy' ujjongó város a nyíri földeken, ahonnan az apja indult el egyszer.

Ma újra rád gondolok és szeretnék újra benned élni. A nap ragyogásában állni a piacon és ha jön az alkony, kidüllesztett mellel a nyíri rónák illatát szívni. Szeretnék újra a Korona patika lépcsőjén lovacskát játszani és szeretném őszi napokon a lehulló leveleket nézni és olykor a földet megcsókolni, ahol úgy gondolom, az Anyám lépdelt.

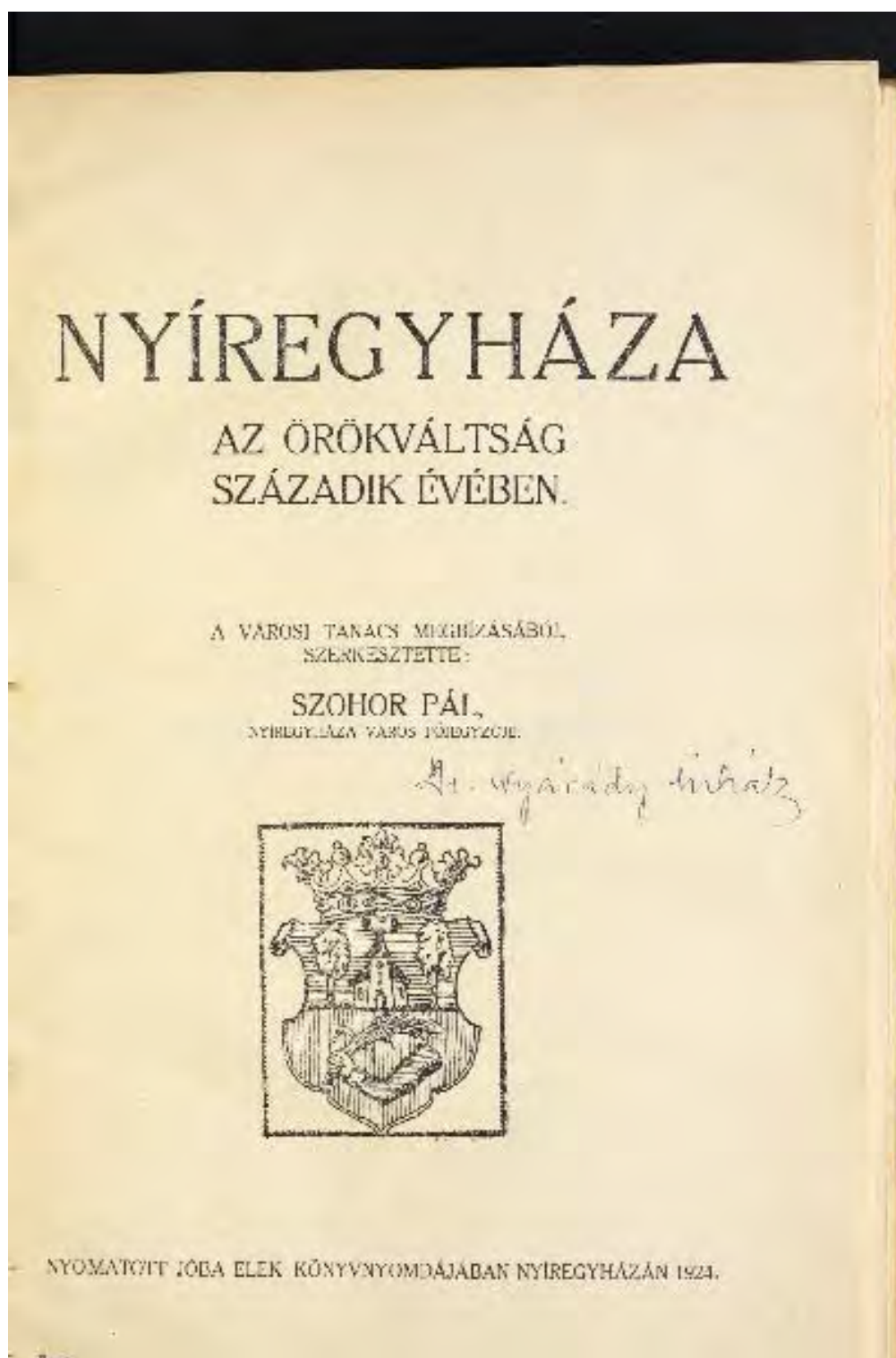
Csúf őszi eső veri az ablakom. Itt nálunk csúf az ősz. Amarra Te feléd, ünneplő városom, mégis szebb. Itt szánalmas, mint egy vén lány szerelme, mint egy utolsó szerenád, amikor örökre becsukódik az ablaktábla. Arra — aranylevelek hullanak, ökörnyál ragyog és távoli kolomp szól — mint kürtök múltó hangja.

Nagy kemény esőcseppek húzódnak meg az ablakdeszkán és oly furcsán világít a lámpa. Elhagyott állomások lámpája világít így, mikor elrobog előtte az utolsó vonat. Így gondolok rád szülővárosom, sok kilométerre tőled, megfürödve az Őszben, az élet minden piszkában meghengerkedve, összetörve, szédelegve, mint a falu bolondja esküvő után, én aki a Te tiszta utcáidon láttam meg először a Napot, ösmertem meg az életet, az álmot, szeretetet. Te száz éves vagy, én sokkal kevesebb — és hidd el pajtás, az öregebb én vagyok, szülötted, aki nagyon-nagyon szeretnék ott élni, mégegyszer úgy élni és újra elaludni a nyíregyházi alkonyon az Anyám karjain.”⁶⁸

Az előzőek alapján megállapítható, hogy a centenáriumi hét keretében rendezett kiállítás mind méreteiben, mind sokszínűségében a város történetének egyik legjelentősebb eseményeként tartható számon, amelyet az impozáns ünnepségekbe bekapcsolódó nagyszámú közönség jól reprezentált. Emellett a rendezvényekre érkező vendégek elégedetten távoztak a városból, és annak jó hírét vitték szerte az országba.

⁶⁸ Ujhelyi Hírlap, 1924. szeptember 20., 27. évf., 42. szám

Mellékletek



1. kép. Az örökváltság emlékkönyvének borítóoldala ⁶⁹

⁶⁹ Szohor Pál: Nyíregyháza az örökváltság 100. évében (Nyíregyháza, Jóba, 1924)



Előszó.

Abban a levélben, amellyel felszólítottak, hogy néhány bevezető sort irjak Nyíregyháza város történetéhez, a város fejlődését akkép jellemzik, hogy szerény jobbágy-közsegből polgárainak következetes munkássága által nőtt azzá, aminek most ismerjük: a magyar gazdasági és kultur élet egyik nevezetes gócpontjává. Engem ez a meghatározás ragadott meg, mert — íme — megláttam benne egy magyar város fejlődés-történetének symbolicus jelentőségét az egész magyar hazára nézve. Mi most egy új kezdésnek küszöbén állunk; a világért sem fogadjuk el befejezésnek azt a sorsot, amelyet a trianoni „béke“ nekünk hozott. Nem, ez nem a vég, hanem csak lezuhanás a már elért fokról, mely új nekiindulást tesz szükségessé. És ennél a nekiindulásnál mozgásba kell hoznunk azokat az erőket, amelyek

2. kép. Előszó: írta gróf Apponyi Albert ⁷⁰

⁷⁰ Szohor Pál: Nyíregyháza az örökválság 100. évében (Nyíregyháza, Jóba, 1924)

segítségével egy Ázsiából bevándorolt néplörzs európai kulturnemzetté fejlődött, de az egyes erőtenyezők vegyülékében, a vegyülék arányában, alkalmazkodnunk kell a változott idők követelményeihez. Kard és ekevas, merész akarás és tudás, erő és munka segítettek előre; hajthatatlan szilárdságnak sokszor kellett párosulni bölcs önmérséklettel; forró érzelmek gyakran fogadták a rideg megfontolás fékező szavát. Minderre az új kezdésnél és a kezdés továbbfejlődésénél fokozott mértékben lesz szükség; nincs az az erőtenyező, amelyet elhanyagolnunk szabad volna, melyet készen tartanunk ne kellene; de előtérben ma az ekevas áll, mint a munka symboluma, a modern gazdasági- és kultur-élet sokféleségében. Csak elszánt és következetes erőcszítés által képe-síthetjük magunkat a nemzeti feltámadásra; mert, bármily alakot öltön is az a fejlődés, mely Magyar-országot újból oda emeli régi polcára, annak mozgató ereje nem lehet más, mint a nemzeti energia hatvá-nyozása a teljesítőképesség legmagasabb fokáig. Minden egyéb ma még bizonytalan; az egész világ forrongásban van, aszétvert régi alakulatok helyébe nem léptek olyanok, amelyek organikus erők termé- szetes kialakulását juttatják kifejezésre, hanem csak a pillanatnyi hatalmi conjunctura szülötteként áll előttünk legelőbbje, tartósságot ígérő megalapozás nél- kül. Hogy mikor és hogyan fog ebből a chaosból egy az igazságon és a dolgok valódi természetén alapuló új alakulás kibontakozni, ez a Gondviselés titka; ezért sok tekintetben bizonytalanok is ma még a magyar nemzeti politika utjai. Egy dolog azonban bizonyos, az, hogy a történelmi órát felkészülten kell

3. kép. Előszó: írta gróf Apponyi Albert ⁷¹

⁷¹ Szohor Pál: Nyíregyháza az örökválság 100. évében (Nyíregyháza, Jóba, 1924)

várnunk, megerősödötteen kell fogadnunk. Egy biztos irányelvünk van tehát: megfeszített munka minden téren, a legszerényebb iparos műhelytől egész az akadémiáig.

Nyíregyháza városának fejlődése nekünk e tekintetben példát ad; forró kívánságom az, hogy mentől hatályosabban és mentől fényesebben vegye ki részét az új kezdésben is a nemzeti ujjaszületés nagy munkájából.

1924. május havában.

Apponyi Albert.



4. kép. Előszó: írta gróf Apponyi Albert ⁷²

⁷² Szohor Pál: Nyíregyháza az örökváltság 100. évében (Nyíregyháza, Jóba, 1924)

Holnap este zenés takarodó lesz.

Megkezdődnek a centennáriumi ünnepségek. — Az ünnepségek teljes műsora.

Nyíregyháza, szeptember 11. A Nyírvidek tudósítójától.
Holnap, pénteken este 9 órakor zenés takarodó jelzi a centennáriumi ünnepségek kezdetét. Az ünnepségek teljes műsorát áttekinthetőség végett ma közöljük. Ezután napról-napra közzéadjuk a következő nap eseményeit.
A centennáriumi ünnepségek sorrendje.

Szeptember 12., péntek. Este 9 órakor. Zenés takarodó.

Szeptember 13., szombat. Reggel 6 órakor. Zenés ébresztő. Délután fél 2 órakor. A vendégek fogadása a MAV. állomásán. — Délután 3 órakor. Díszközgyűlés az ág. h. ev. templomban. — Délután 5 órakor. A kiállítás megnyitása a központi iskola épületében. A kiállítás udvarán koncertzene. Este 8 órakor. Csepegi hangverseny a Városi Színházban.

A hangverseny műsora: 1. Prölög, Irta és előadja dr. Victorisz József, a Szabolcsvármegyei Bessenyei Kör irodalmi szakosztályának elnöke. 2. Operatársulat. Előadja Székelyhíd Ferenc, a M. kir. Operaház tagja. 3. Bészél Jákai Már a Szegyházi Vótanuk című dráma műveiről. Előadja Hefty Áronka, a M. kir. Nemzeti Színház tagja. 4. a) Liszt: Consolatio Des-dur, b) Szegheő: Chasse aux papillons Op. 10. c) Liszt: La campanella. Előadja Szegheő János zongoraművész és zeneszerző. 5. Nyíregyházi emlékek. Előadja Milóty István, a Magyarság főszerkesztője. 6. Ének. Előadja: dr. Székelyhíd Ferenc. 7. Vörösmarthy: Az őj. — Részlet a Csongor és Tünde-ből. Tompa Mihály. Törv. a világ. Előadja: Hefty Áronka, a m. kir. Nemzeti Színház tagja. 8. Liszt. XIX. magyar rhapsódia. Előadja: Szegheő János zongoraművész és zeneszerző. — Este 11 órakor. A városi kongresszusra érkező közigazgatási tisztviselők vacsorája a Koronában.

Szeptember 14., vasárnap. Reggel 8 órakor zenés ébresztő. — Délután 9 órakor az összes harangok megszólalásával hálaadó istentisztelet a r. lelk. g. or. kath. ref. ág. h. ev. és izraelita templomban. — Délután 10 órakor. A Gazdászövetség 25 éves jubileuma alkalmából díszközgyűlés a Gazdászövetség nagytermében. (Belhívni utca 24.) — **Műsor:** 1. Hísekegy. Énekli: a Gazdálkodó Ifjak Sulyánbokori éneklője. 2. Éneki megnyitók. Mondja: Kovács András éneklő. 3. A Gazdászövetség története. Ismerteti: dr. Simkó Endre Egyesületi titkár. 4. Ünnepi beszéd. Mondja: Pannasz Márton díszelőnök. 5. Vendégek felszólalása. 6. Hangverseny. Előadja: a Nyíregyházi Gazdálkodó Ifjak Egyesületének Sulyánbokori éneklője. 7. Alkalmi költemény. Előadja Szmojár Erzsébet (Sulyánbokori). 8. A Nyíregyházi Gazdálkodó Ifjak Egyesületének zászló-avatása. Zászlóáruja: Rakovszky Iváné Öngyermelő-sége. 9. Alkalmi költemény. Szavalja: Kiss János Darabó bokor. — 10. Szózat. Énekli: a Nyíregyházi Gazdálkodó Ifjak Egyesületének Sulyánbokori éneklője. — Délután 11 órakor. A városok kongresszusára átvitt bizottságának ülése, a városokhoz nagytermében. Sorrend: 1. Elő-

ki megnyitók. 2. A magyar városok hiteltelvére, előadó: Várhidy Lajos, a kongresszus igazgatója. 3. Előterjesztés a törvényhatóságokká átalakulni kívánó fejlettebb r. t. városok mozgalmá ügyében. Előadó: Ujváry Fric dr., szombathelyi h. polgármester. 4. Telekértékelés, telekadózás, lakáspolitikai a városokban. Előadó: Ábrahám Sándor ny. városi tanácsnok, főmérnök. Délben 12 órakor. Rakovszky Iván m. kir. helyigminiszter kihallgatást tart a polgármesteri hivatalban. — Délben 1 órakor. Közébd a Korona szálló helyiségeiben. — Délután 2 órakor. Lovasverseny és ügélőverseny a lovasági parkanya mögött lévő új versenypályán. Sorrend: 1. Félmaratlon 25 km. 2. Síkverseny 1800 m. urolvasóknak. 3. Liszt aligalverseny távolság 4000 méter, katonatiszteknek. 4. kiállítás akadályverseny távolság 4000 méter urolvasóknak; 5. győzelmi díjak eladás-verseny. távolság 2200 méter; 6. Budapesti Ügélőverseny-Egyesület díja 1. fogatú verseny. távolság 4000 méter; 7. Nyíregyházi város díja kettős fogatú nekocs verseny. távolság 4000 m. — (Belhívni, bokoroknál a versenypályán). — (Belhívni, rendező a Szabolcsvármegyei Gazdasági Egyesület. Az ügélő versenynek elnök: Dr. Desszöly Emil, alelnök: Oroszlányi Lajos és Orosz Sándor. A lovasversenynek elnök: báró Skerlecz Gyula, alelnök: Gécsey Károly és Lópray László. Intézőbizottság: Lőrincz József. — Délután 3 órakor. Kúpn vilámszóval indul a Bessenyei térről a lovasverseny. — Délután 4 órakor. — A Nyíregyházi Torna és Vívó Egylet sport-ünnemélye: a bajnoki sportnapok. Városi csapatok felvételének kezdése. — Délután 6 órakor. Az ev. templomban vallásos est jellegű istentisztelet. Beszél: Duszik Lajos misztikai lelkész, az istentisztelet kezdetén helyi éneklő Chugyik Pál asszoni lelkész. Istentisztelet után offerendum az árvák javára. — Este fél 7 órakor. Ingeny mozielőadás a kiállítás helyén az ág. h. ev. központi elemi iskola udvarán. — Este 8 órakor. A Gazdászövetség tanácsulatsága a Czada Otthonban.

Szeptember 15., hétfő. Kisasszony-napi országos vásár. Délután 4 órakor. — Kéltmagyarországi 9 fősökérekkelélm. iskola szellemi tornaversenyé Vratimann Henrik kir. főigazgató elnöklete alatt. — Nyitók délután 9 órakor a városi háza dísztermében. 1. Magyar Hísekegy. 2. Trautmann Henrik kir. főigazgató megnyitja a versenyt. 3. A város udvozlete. 4. Margócsy Emil igazgató ismerteti a versenyt. felolvasói. 5. Himnusz. Átvonulók a verseny szellemének felbátorítókélm. iskolában. — Délután 10-től délután 11-ig. Szellemi tornaverseny. Utána fél 2-kor ebéd a felsökérekkelélm. iskolában. Az ebédet a Turul cserkészcsapat főzi. — Délután 4 órakor. Cserkészünnepség a kiállítás területén Este. Táborláz ugyanott. Délután 9 órakor. A Nyíregyházi Tanács-társaság verseny az Erzsébet ligetben lévő teniszpályán délután 9-12-ig. délután 3-tól 6-ig. 1. Férfi egyes. 2. Férfi páros. 3. Női egyes. 4. Vegyes páros. Rendezők: Barkóczy Béla szőzados és dr. Mikócz Ödön. Délután 5-7-ig. Koncertzene a

kiállítás udvarán. Délután fél 7-ór. Ingeny mozielőadás a kiállítás udvarán, a központi elemi iskola udvarán. Este 8 órakor. A Református Nőegylet jótékony-célú műkedvelő előadása a Városi Színházban. Hecceg Ferenc: A fekete lovas.

Szeptember 16., kedd. Egész napon át. A Nyíregyházi Gazdászövetség által rendezett kiállítás és díjazás. Hely a városi téren. — Délután 9 órakor. A tiszt. ág. h. ev. egyházközségi közgyűlésnek első napja a templomban. Előterjesztések, bizottsági jelentések. Délután 5 órakor. Ág. h. ev. lelkészgyűlési közgyűlés, gyűlési bizottsági jelentésről a templomban. Délután 5 órakor. Kereskedők napja. — Ünnepélyek, közgyűlés a városi háza nagytermében. 1. Előki megnyitók. 2. Sándor József felszólalás. 3. Dr. Radó Béla kamarai főtitkár előadása. 4. Dr. Bakkányi Kálmán az OMKE igazgatójának beszéde. 5. A kirakalverseny eredményének kihirdetése. 6. Az OMKE nyíregyházi fiókjának megválasztása. — Délután 6 órakor. A helyi önkormányzat elnöke az Erzsébet ligetben. Közreműködnek: a városi Dalgyűjtő 3 számmal, az ág. h. ev. Vegyeskar 2 számmal, az ág. h. ev. főtábor 3 számmal. — Délután 9-12-ig. — A Nyíregyházi Tanács-társaság verseny az Erzsébet ligetben. Délután fél 7-től. — Ingeny mozielőadás a kiállítás udvarán, a központi elemi iskolában. — Este 8 órakor. A Református Nőegylet 24-k jótékony-célú műkedvelő előadása a Városi Színházban. Hecceg Ferenc: A fekete lovas.

Szeptember 17., szerda. Délután 10 órakor. Városi napies lovasverseny. Öböl-föld és helyigverseny az Etele melletti téren. Rendező a Nyíregyházi Gazdászövetség. Délután 9 órakor. A tiszt. ág. h. ev. egyházközségi közgyűlésnek második napja a templomban. — Délután 10 órakor. A Szabolcsvármegyei Tanító Egyesület díszközgyűlése a városi háza nagytermében. 1. Hísekegy. Focsi: az ált. tanítóképző éneklője. 2. Eneki megnyitók. 3. Egyesületi élet Szabolcsvármegyében. Előadó: Miskolczy Mihály főjegyző. 4. Szavak: László Zoltán. 5. A Szabolcsvármegyei Tanítók Otthona. Előadó: Vargha Ferenc éneklő. 6. Czóvölz dal. Előadja: a tanítóképző intézet éneklője. 7. Nyíregyházi város népoktatása száz év alatt. Előadó: Kocsány Péter, járásközi elnök. 8. A szövetség és iskolagyűlések felszólalása. 9. Szózat. — Délután 1 órakor. Tanítók közgyűlése. — Délután 3-5-ig. A Szabolcsvármegyei Tanító-Egyesület gyűlése. — Délután fél 4 órakor. Szőlőszüret és borászati előadás a városi háza nagytermében, tartja: dr. Baross Endre, a szőlőgazdák szövetség egyesületének igazgatója. Délután 9-12-ig. Tanácsverseny az Erzsébet ligetben. Délután 5 órakor. Koncertzene a kiállítás udvarán 5-7-ig. Délután fél 7 órakor. Ingeny mozi a kiállítás udvarán, a központi elemi iskola udvarán.

Szeptember 18., csütörtök. A Mánzs napja. Délután 9 órakor. A Mánzs ünnepi és fogatú a pályaudvaron Tornay Gerz. Délután fél 12 órakor. A Mánzs málnája a Vármegyeháza dísztermében. 1. Hísekegy. Énekli az ág. h. ev. Vegyeskar. 2. Prölög. Irta dr. Victorisz József. Előadja: Vajda Emánuel. 3. Focsi. Városi, tart-

Ma, csütörtökön utoljára az Apollóban

A tisztító vihar

Kolozsvári Mantu Aladár zeneikara kíséri

Parlagi Cornélia és Pintér Imre

gyönyörű énekszámait az Apollóban

5. kép. A centennáriumi ünnepségek programja ⁷³

⁷³ Nyírvidek, 1924. szeptember 12., XLV. évf. 208. szám

ja: Tornay Cecília, Manz országos sló-
nőke. 4. Zongoraszám: Szilva József. 5.
Szereplő: Somlyó Emma, a Nemzeti Szin-
ház tagja. 6. Szózat: Enelli a közönség.
Délben 1 órakor a Manz közönsége a Ko-
rona nagytérképén. Délután 2 órakor. A
Vármegyei Levétele Egyesületek sportin-
nepélye délután 2-5 óráig a Nyíve bástya
versenypályáján. — Délután 4 órakor.
Benczókóri lakodalom, a főgimnáziumi
kiállítási udvarán. Rendezői: 1. Kovács
János és Kemény Péter. Délután 5 órakor.
A Manz közönsége, a Vármegyei háza
nagytermében. 1. Hízekegy. fuclit az ág.
h. ev. vegyeskar. 2. Előki megnyitó. 3.
Tiktári jelentés. 4. A szobalányok eskü-
lelté. 5. Elméletbeszéd Pap-Váry Elemér-
nérel. Délután 5 órakor. Közönség: a ki-
állítás udvarán délután 5-7-ig. Délután
től 7 órakor. Inyen mozi a kiállítás ud-
varán.

Szeptember 19. péntek. Jegyzők nap-
ja. Délután 11 órakor. A Szabolcsvármegyei
Jegyzői Egyesület néma a Vármegyei
háza kistermében. — Előki Elméletbeszéd
Nyíregyháza város centennáriuma alkalmá-
ból. Délután 5 órakor. Az Ujhelyi
Első Dalgyűlés, a Nyíregyházi át. fenitő-
képző és a Nyíregyházi Munkás Dalárda
dalversenye a kiállítás udvarán. Este fél
7 órakor. Inyen mozi a kiállítás udvarán.
Este 9 órakor. A Tüzoltó Egyesület és
merkedés estélye a Boesky-venedigőben.

Szeptember 20. Szombat. A tűzoltók
napja. Reggel 6 órakor zenés értszél. —
Délután 8 órakor. Gyülekezés a tűzoltó-
tanyán udvarán. Az Egyesület 10-ik és a
Mentő-Egyesület 10 éves fennállása alkalmából
amupé. Délután fél 9 órakor. Zászló-
szabag megadás az őrtanyán udvarán. —
Délután 10 órakor. Tűzoltók díszközgyu-
lése a város háza nagytermében. 1. Előki
megnyitó. 2. Az önkéntes Tűzoltó-Egye-
sület 10 éves és a Mentő-Egyesület 10 éves
mikorlétének ismeretése: Zoltán Gáspár
előjár. 3. Orvoslások. 4. Szolgálati ére-
mek kiosztása. — Délután 1 órakor. A
Tűzoltók közönsége a Korona-szobó nagy-
termében. — Délután 3 órakor. Díszgyu-
lelés a tűzoltó tanyán udvarán. (Ka-
tonazene). — Délután 5 órakor. Tűzoltók
támadási gyakorlat a telen. — Este 8
órakor társas vacsora a tűzoltó tanyán
udvarán. — Délután fél 12 órakor. Dr.
Jósa András emléktűnép az Országos Fa-
tisztviselés és a Középszéki Országos
Tudós rendezésében. Dr. Jósa András
sírhelyének megkoszorúzása a Mórói temető-
ben. Gyülekezés és indulás a központi is-
kola épületé előtt délután 11 órakor. —
Délután 2 órakor. Helyi-életűn a
Hadháza rendezésében a Szarvas-szigeten,
az állatvásártér-megőrzésén. Program:
egész nap a populis szandekozás a város
felett 10 perig tartó ultra fejszállásnak.
Délután előnyugós nygások, repülőanulat-
ványok, labdarugó mérkőzés a Hadháza sur-
legőrt. katonazene és húflet stb. a
Szarvas-szigeten. — Délután fél 7 órakor.
Inyen mozi előadás a kiállítás ud-
varán, a központi altemi lakodalom. —
Este 9 órakor. A Kereskedő Ifjak Egyesü-
lete 40 éves fennállása alkalmából díszköz-
gyűlés a város háza nagytermében. 1.
Hízekegy. fuclit az ág. h. ev. vegyeskar.
2. Előki megnyitó. Tartja Hoffmann Fe-
renc. 3. Az egyesület történetének rövid is-
meretése. Weisz Miklós jegyző. 4. Ünnepi
beszéd. Tartja Pázmány Péter alelőki. 5.
A város részéről üdvözlés. 6. A Debreceni
Kereskedelmi és Iparkamara és a társasági-
letek képviselőinek felszólalása. 7. Szózat.

Szeptember 21. vasárnap. Délután 10
órákor. Az Ipartestület 40 éves jubileuma
és díszközgyűlése a város háza nagytermé-
ben. 1. Előki megnyitó. Tartja: Zombors-
ky Dániel, az Ipartestület díszelnöke. 2.
Az Ipartestület 40 éves történetének ismer-
tetése. Zeke László Ipartestületi jegyző. 3.
Ünnepi beszéd. Tartja: dr. Andor Endre he-
lyettes államtitkár. 4. Ünnepi költemény: dr.
Walter Géza, előadja Zeke Margitka. 5.
A kiállítás jutalmazottjainak bejelentése. 6.
A tanoncnevelés terén elismerést érdemlő
iparosok kiünneplése. 7. Előki zárásó.
Délben 1 órakor. Közönség a Korona-szobó-
ban, az Ipartestület jubileuma alkalmából.
Délután 3 órakor. A Faluszövetség éremének
és oklevelének kiosztása. Délután 4 óra-
kor. A Kereskedő és Iparosok Sport Egye-
sületének pályafelavató ünnepe, a Bék-
lencsai sporttelepen. Utána fővárosi foot-
balcsapat mérkőzés. katonazene. — Este
6 órakor. A kiállítás bezárása.

ben 1. Előki megnyitó. Tartja: Zombors-
ky Dániel, az Ipartestület díszelnöke. 2.
Az Ipartestület 40 éves történetének ismer-
tetése. Zeke László Ipartestületi jegyző. 3.
Ünnepi beszéd. Tartja: dr. Andor Endre he-
lyettes államtitkár. 4. Ünnepi költemény: dr.
Walter Géza, előadja Zeke Margitka. 5.
A kiállítás jutalmazottjainak bejelentése. 6.
A tanoncnevelés terén elismerést érdemlő
iparosok kiünneplése. 7. Előki zárásó.
Délben 1 órakor. Közönség a Korona-szobó-
ban, az Ipartestület jubileuma alkalmából.
Délután 3 órakor. A Faluszövetség éremének
és oklevelének kiosztása. Délután 4 óra-
kor. A Kereskedő és Iparosok Sport Egye-
sületének pályafelavató ünnepe, a Bék-
lencsai sporttelepen. Utána fővárosi foot-
balcsapat mérkőzés. katonazene. — Este
6 órakor. A kiállítás bezárása.

Csak kedélyesen.

Amikor a bajba jutott emberek humor-
závala titkolják a bajukat.

Már régen szerettem volna megfi-
gyelni, hogy veszték idején hogyan visel-
kednek az emberek, amikor levették ma-
gukról minden kárpitukat. — Minthogy a
nyíri futónomokról éltünk, jama már
megállapította, hogy ez a világ igazán
dobb talaja, mert a földesnépére épen
egy nem reagál, mint az imbolygó
rádszál és mert Messinába menni nem
akarok, ahol a fogamat én is ott hagyhat-
nám, azért elhatároztam, hogy először,
és kitöltőim ismeretelmét csak
egyed egyének megfigyelése alkalmá-
val fogom kitesztáram.

A véletlen segítségemre jött a ta-
pokban, amikor megálltam egy végül-
től dobosnál és fogadtam elindult a vá-
ros házáról. Az idő szép volt, ami úgy szor-
kolt tenyi a föltérlegéseket megélnő per-
cekben is. En lelti hozzászegődtem a kis
esapathoz, mert átvézni nekem is szá-
bad és így jelenlétem senki ki nem fo-
gósolhatta. Utunk először egy kis kerek-
dülőz vill, akiknek tudomásom szerint van
egy család lány. A posas megélt szor-
nyon, de ezébe jutottól a készülő part,
mert csak azt látotta ki, hogy 5 per-
cig várjuk és hogy a szelek arrább haj-
són vagy három méter, ahogy ártson a
hiteleképességének. A fizetés megértent,
megha mindjárt a hozomány is lett általa
megróvidítve. Apró-cseprő esetek után
egy cipészre került a sor. Ez répi ismerő-
söm, ezért kívül maradtam az utcán és
csak akkor mentem oda, amikor a nyiszá-
mosok már fel is pakolták a szekérrre
kef. Az asszony megálkálta, amikor meg-
látott, de feltárlta magát és elmondta, hogy
hogya volna mérés, amikor a férje
nincs illiol és most kaptó a szekérrre-
köt a rendezőség, amelyeket a történet
kiállításra vitettek el. Az állat-keplől bu-
torok láttára majd elcsigantam magam,
mert nagyon jól tudtam, hogy a tárgya-
kat nyilvánosan szerepeltetik inyen, de
nem a kiállítás területén, hanem elre-
vezetéseik alkalmával. Tíz éve nyugvó-
hoz mentünk, aki az 1881. évi törvények
alapján vjálta, hogy háziarúsi tárgyat el
nem vihetek, mire a végrehajtó az 1923.
évi törvényekből citált. Ugyanis, hogy
a törvény nem olyan, mint a pálmka, ami
annál erősebb, minél régebb, mert végre
az ügyvéd kiállította a néma adolt csekek,
mi pedig megvárunk míg a takarékos
közszerveletünk a postáná lényeg ki la
fizette. A gazdálkodó nagyon ahogy fogad-
dott herünk. Eleinte a pofogál bóne-
net ide is akarta adni, csak azt látotta
ki, hogy menjünk ki érte a csordára, am-
kor látta, hogy attól sem jegenkedünk,
előhozakodott a lévaszi szárazsággal, a

Értesítés!

Van szerencsénk érteitni a melyen fűszelt
vásárló közönséget, ugyesintén a szűkít (se
díszeket), hogy Gletünk minden szakmabeli
alvással — Illeg lakcélai szűkítetli tárgyakkal —
oly áusan felszereltük, hogy minden kívánságunk
és kérésünknek szorol elget manák tenni.
Árunk előszörúdi minőségű, de telá-
tében pedig — tekintettel arra, hogy mi a kortell-
ben nem vagyunk benne — mindenkör vers-
nyen kívül állunk.

Különbösen felhívjuk az délutánki előadás
gyalmot gárdag líta és fűszelthozájunkra, koll,
bolsera, tuta, tuta, fűszel, pummi és írn raká-
runkra, különféle kőszínlere és szálcsokra (rajz-
tásba, vocalis, rajz és vázlatkészlet, rajz-
és vázlatpapir, rajzolóstb.).

Egyeszer — 6 és 10 lapos, ugyesintén 12
lapos előadás — elméleti részrel előtört, igen
előki hangjegyzőfűszeltekre és különféle minőségű
és áru lakodalmaszámra.

**10 minőségű tekeletáskák reklám-
ára 15 000 korona.**

Nagy dívatlop szűkít és áru választék levél-
papíroshoz.

Végül értesítjük a melyen fűszelt vásárló-
közönséget, hogy amellett, hogy a legjobb árut
a legelőadásban szolgáltatjuk sz, azokból minden
egyed veó részrel (a könyvvásárláson kívül) az
által vásárolt összeg erejéig külön **vásárlási
jegyet** adunk és az esetben, ha a vásárlási
jegyek értéke a 100 000 K-t eléri, a je-
gyek bemutatásának a vásárlási jegyek ellenében
5000 K értékű tekeletáskák árut ingyen
szolgáltatunk ki.

Csületünk a nagyközönség szives jóindul-
tába ajánlja, vagyunk kíváncsi üszolletel.

a Tanítók Szövetkezte
könyv, papír és fűszelkereskedése,
Nyíregyháza, Nyírvíz palota.

Állandó butorkiállítás!

Suhanesz Lajos butorgyáros, kárpitos csarnokában,
és műbutorárú hol nagy választékban fizetés butorok és kárpitos áruk vannak.

A jubileumi kiállításon három teremben a leg-
művésziesebb szobák kerülnek eladásra.

Butorcsarnok: Gyár: Kárpitos üzem:
Bethlen u. 5. Telefon 319. Nádor u. 11. Telefon 393. Boesky-u. 35. Telefon 369.

Szeptember 14-én
vasárnap

FEKETE TOBORZÓ
írdekedés számú, előadja a Nyíregyházi Iparos Ifjúság-Önképző Egyesület, Irdekedés
előleket énekli. Hajdu Annuska Tánccsoport lejt: Gutyán Bözike és Palumbó Gábor.

A
Városi Színházban

6. kép. A centenárium ünnepségek programja 74

74 Nyírvidek, 1924. szeptember 12., XLV. évf. 208. szám



7. kép. Transcius ⁷⁵

⁷⁵ Forrás: <https://josamuzeum.hu/kiallitasok/archivum/transcius/>



8. kép. Benkőbokori lakodalom és kecsketánc ⁷⁶



9. kép. A Mansz nyíregyházi csoportja fogadja Tormay Cecil írónőt a vasútállomáson ⁷⁷

⁷⁶ Forrás: https://mandadb.hu/common/file-servlet/document/377185/default/doc_url/mh3103.jpg

⁷⁷ Forrás: https://mandadb.hu/common/file-servlet/document/377184/default/doc_url/mh3102.jpg



10. kép. Rakovszky Iván belügyminiszter fogadása a pályaudvaron ⁷⁸



11. kép. Rakovszky Iván belügyminiszter meglátogatja a kiállítást ⁷⁹

⁷⁸ Forrás: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=8103>

⁷⁹ Forrás: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=8103>



12. kép. A HADRÖÁ repülőbemutatója ⁸⁰

⁸⁰ Forrás: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=8105>